

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА  
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія з видавничої справи, культури та української філології

**ДИПЛОМНА РОБОТА**

Особливості роботи редактора над втіленням концепції літературно-художнього видання (на прикладі книги про героїв фільму «Гра престолів»)

студентки IV курсу

групи ВСРфмб 1-22-4.0д

спеціальності 061 «Журналістика»

освітньо-професійної програми

«Видавнича справа і редагування»

освітньо-професійного ступеня

«фаховий молодший бакалавр»

Шкварун Анастасії Миколаївни

Керівник: канд. пед. наук Тетяна ФОКІНА

Рекомендовано до захисту  
ЦК з видавничої справи,  
культури та української філології  
Протокол від «\_\_» \_\_\_\_\_  
2026 р. № \_\_\_\_\_  
Голова ЦК \_\_\_\_\_ Олена ГРУЗДЬОВА

Захищено «\_\_» \_\_\_\_\_ 2026 р.

Оцінка \_\_\_\_\_

Оцінка за стобальною шкалою, рейтингова оцінка

Протокол ЕК від «\_\_» \_\_\_\_\_ 2026 р.

№ \_\_\_\_\_

Голова ЕК \_\_\_\_\_ Микола АНДРІЙЧУК,  
кандидат наук із соціальних комунікацій,  
доцент кафедри видавничої справи та  
редагування Національного технічного  
університету України «Київський  
політехнічний інститут імені Ігоря  
Сікорського»

## ЗМІСТ

|                                                                                                       |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ВСТУП.....                                                                                            | 3  |
| РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОФОРМЛЕННЯ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІХ ВИДАНЬ.....                                | 7  |
| 1.1 Загальна характеристика літературно-художніх видань.....                                          | 7  |
| 1.2 Структура та основні елементи оформлення літературно-художніх видань.....                         | 12 |
| 1.3 Сучасні підходи до оформлення літературно-художніх видань.....                                    | 17 |
| Висновки до розділу 1.....                                                                            | 20 |
| РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ РЕДАКТОРА НАД ТЕКСТОВИМ НАПОВНЕННЯМ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІХ ВИДАНЬ .....     | 23 |
| 2.1 Редакторське опрацювання тексту літературно-художніх видань .....                                 | 23 |
| 2.2 Структурування та організація матеріалу для літературно-художніх видань .....                     | 28 |
| 2.3 Взаємодія редактора з автором літературно-художніх видань.....                                    | 33 |
| Висновки до розділу 2.....                                                                            | 37 |
| РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ РЕДАКТОРА НАД ІЛЮСТРАТИВНИМ НАПОВНЕННЯМ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІХ ВИДАНЬ ..... | 39 |
| 3.1 Класифікація та функції ілюстрацій у літературно-художніх виданнях... 39                          |    |
| 3.2 Робота редактора над підготовкою ілюстрацій .....                                                 | 43 |
| Висновки до розділу 3.....                                                                            | 47 |
| РОЗДІЛ 4.....                                                                                         | 49 |
| ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОЄКТУ.....                                                                            | 49 |
| 4.1 Концепція видання книги про персонажів фільму «Гра престолів» .....                               | 49 |
| 4.2 Заходи з просування видання книги про персонажів фільму «Гра престолів» .....                     | 52 |
| Висновки до розділу 4.....                                                                            | 54 |
| ВИСНОВКИ .....                                                                                        | 56 |
| СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ .....                                                                      | 61 |

## ВСТУП

Сучасний розвиток видавничої справи засвідчує суттєву трансформацію уявлень про книгу як про винятково текстовий носій інформації. Упродовж останніх десятиліть літературно-художнє видання дедалі частіше сприймається як складний синтетичний продукт, у якому поєднуються література, графічний дизайн, типографіка, маркетинг, візуальна культура та технології поліграфічного виробництва. Книга втрачає статус лише матеріального контейнера для тексту й постає як окремий художній об'єкт, здатний формувати емоційний, естетичний і навіть тактильний досвід читача. У зв'язку з цим значно зростає роль редактора, який сьогодні працює не тільки з мовною організацією тексту, а й бере участь у формуванні цілісної концепції видання, координуючи взаємодію між автором, дизайнером, ілюстратором і поліграфічним виробництвом. Саме редактор дедалі частіше стає тією фігурою, яка забезпечує єдність змісту, візуального образу та функціональної структури книги.

**Актуальність** теми дипломної роботи зумовлена тим, що в умовах сучасного розвитку книжкового ринку художнє оформлення видання перестає бути другорядним елементом і перетворюється на один із ключових чинників читацького вибору. Особливо це стосується літературно-художніх видань, орієнтованих на молодіжну аудиторію та прихильників популярної культури, де візуальна складова часто визначає успішність книжкового проєкту не менше, ніж його текстове наповнення. У період активної цифровізації та конкуренції з електронними медіа друкована книга змушена шукати нові форми взаємодії з читачем, акцентуючи увагу на художньому оформленні, матеріальності, колекційній цінності та емоційному впливі. Саме тому проблема роботи редактора над втіленням концепції літературно-художнього видання набуває особливого значення як у теоретичному, так і в практичному аспектах.

Додаткової актуальності дослідженню надає звернення до книги про персонажів «Гри престолів», оскільки цей приклад дозволяє простежити особливості створення видання, побудованого на основі популярного візуально-нарративного світу. У сучасному видавничому просторі подібні проєкти є надзвичайно затребуваними, проте водночас вони потребують особливо уважного редакторського опрацювання. Редактор має забезпечити баланс між художньою атмосферою першоджерела, очікуваннями цільової аудиторії та вимогами сучасного книжкового дизайну. Крім того, робота над такими виданнями передбачає тісну інтеграцію тексту й ілюстративного матеріалу, що суттєво ускладнює процес редакторської координації та потребує комплексного професійного підходу.

Проблеми оформлення літературно-художніх видань, розвитку книжкового дизайну, типографіки, редакторської діяльності та взаємодії тексту й зображення досліджували як українські, так і зарубіжні науковці. Теоретичні аспекти видавничої архітекτονіки, структури книги та художнього оформлення розглядали Н. Зубко, Г. Листвак, О. Стадник, О. Хамула та інші дослідники. Питання типографіки, верстки, поліграфічного виконання та матеріальної організації видань висвітлено у працях, присвячених сучасним тенденціям книжкового дизайну й видавничих технологій. Значний внесок у розвиток сучасної української культури оформлення книги зробили також практики видавничої сфери, діяльність яких сприяла формуванню нового підходу до літературно-художнього видання як до комплексного мистецького продукту. Окрему увагу в сучасних дослідженнях приділено ролі редактора в організації текстового та візуального наповнення книги, координації творчого процесу й адаптації видання до потреб цільової аудиторії. Водночас проблема комплексного аналізу роботи редактора над реалізацією концепції літературно-художнього видання на прикладі сучасного фентезійного проєкту залишається недостатньо дослідженою, що й визначає наукову доцільність цієї роботи.

**Об'єктом** дослідження є літературно-художнє видання як комплексний видавничий продукт.

**Предметом** дослідження є особливості роботи редактора над реалізацією концепції літературно-художнього видання на прикладі книги про персонажів фільму «Гра престолів».

**Мета** дипломної роботи полягає у комплексному дослідженні особливостей роботи редактора над втіленням концепції літературно-художнього видання на прикладі книги про персонажів фільму «Гра престолів», а також у визначенні ролі редакторського опрацювання у формуванні цілісного художнього та візуального образу видання.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання**:

- 1) проаналізувати теоретичні засади оформлення літературно-художніх видань;
- 2) охарактеризувати структуру та основні елементи їх оформлення;
- 3) визначити сучасні підходи до створення літературно-художніх видань;
- 4) дослідити особливості редакторського опрацювання текстового та ілюстративного наповнення книги та проаналізувати специфіку взаємодії редактора з автором та дизайнером;
- 5) розробити концепцію видання книги про персонажів «Гри престолів» й обґрунтувати основні заходи з просування проєкту в сучасному видавничому просторі.

У процесі роботи використано комплекс загальнонаукових і спеціальних **методів дослідження**. Зокрема, застосовано метод аналізу та синтезу для опрацювання наукової літератури й узагальнення теоретичних підходів до оформлення літературно-художніх видань; структурно-функціональний метод – для дослідження компонентів книжкового оформлення та їх взаємодії; описовий метод – для характеристики редакторських процесів; порівняльний метод – для аналізу сучасних

тенденцій у книжковому дизайні; а також елементи проєктного методу при розробці концепції власного видавничого проєкту.

**Наукова новизна** роботи полягає у комплексному дослідженні ролі редактора у створенні сучасного літературно-художнього видання, орієнтованого на популярну фентезійну культуру. Узагальнено сучасні підходи до оформлення літературно-художніх видань, систематизовано особливості редакторської взаємодії з текстовим та ілюстративним матеріалом, а також запропоновано концепцію книги про персонажів «Гри престолів» як приклад інтеграції художнього задуму, книжкового дизайну та маркетингової стратегії.

**Теоретичне значення** дослідження полягає у поглибленні наукових уявлень про сучасні принципи створення літературно-художніх видань, роль редактора у формуванні їх концепції та взаємозв'язок між текстовими, візуальними й матеріальними компонентами книги. Матеріали роботи можуть бути використані у подальших дослідженнях із видавничої справи, книжкового дизайну, редакторської діяльності та сучасної візуальної культури.

**Практичне значення** дипломної роботи полягає у можливості використання отриманих результатів для редакторської та видавничої діяльності під час створення літературно-художніх видань, зокрема фентезійного та ілюстрованого спрямування. Розроблена концепція книги про персонажів «Гри престолів» може бути адаптована для реального видавничого проєкту, а сформульовані рекомендації щодо організації текстового та ілюстративного матеріалу можуть бути корисними для редакторів, дизайнерів, верстальників і студентів спеціальності «Видавнича справа і редагування».

**Структура роботи.** Дипломна робота складається зі вступу, чотирьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (41). Загальний обсяг сторінок – 64, з них основного тексту – 59.

## РОЗДІЛ 1

### ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОФОРМЛЕННЯ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІХ ВИДАНЬ

#### 1.1 Загальна характеристика літературно-художніх видань

Оформлення літературно-художнього видання розуміється не лише як декоративний супровід тексту, а як комплексна проєктна діяльність, що поєднує художньо-естетичні, функціональні й технологічні рішення задля найповнішого втілення змісту твору, його читацької доступності та ринкового позиціонування. У цьому значенні літературно-художнє видання постає не просто матеріальним носієм художнього тексту, а цілісним культурним продуктом, у якому зміст, форма, візуальна організація і поліграфічне виконання взаємодіють між собою. Його зовнішня «обгортка» охоплює обкладинку, корінець і форзац, а внутрішня архітектоніка книги включає шрифтове оформлення і верстку, структуру заголовків і підзаголовків, верстку абзаців і виносок, систему ілюстрацій і фотографій, вибір паперу, палітурку й техніку друку. Через ці елементи відбувається перетворення тексту з абстрактної інформації на предмет культури та сприйняття, котрий одночасно інформує, орієнтує й емоційно впливає на читача. Саме тому сучасне літературно-художнє видання доцільно розглядати як міждисциплінарний об'єкт, де перетинаються літературознавство, графічний дизайн, типографія, поліграфія, маркетинг та дослідження аудиторій [19, с. 124].

Початковою категорією для характеристики літературно-художнього видання є поняття «видавнича архітектоніка» – система прийомів і правил, що визначають внутрішню композицію книги: від типографічної сітки до послідовності розділів і додатків. Архітектоніка забезпечує логіку сприйняття: читач інтуїтивно розуміє, де починається нова думка, де шукати примітки, як орієнтуватися в тексті. У літературно-художніх виданнях

архітектоніка часто підпорядкована наративним задачам: у романі прагнуть до максимальної непомітності конструкції, що не відволікає від оповіді; у поетичних збірках навпаки – верстка може акцентувати ритм, розриви рядків і візуальні паузи. Тому дизайнерська задача полягає у тонкому балансі між «невидимою» функціональністю і художньою експресією: верстка має допомагати читанню, але одночасно бути засобом інтерпретації твору [7, с. 41].

При описі літературно-художніх видань важливо розрізнати декілька рівнів їхньої організації: функціонально-технічний, естетично-художній і маркетинговий. Функціонально-технічний рівень включає вибір шрифту, розміру кегля, міжрядкового інтервалу, полів, системи нумерації сторінок й оформлення посилань – усе те, що забезпечує читабельність і відповідність стандартам. Естетично-художній рівень стосується візуальної ідентичності твору: стилістики обкладинки, системи ілюстрації, колірних рішень, застосування декоративних елементів чи художніх технік (колаж, трафарет, рельєфне тиснення тощо). Маркетинговий рівень – це позиціонування книги на ринку: які візуальні сигнали залучать цільову аудиторію, як обкладинка працюватиме в онлайн-каталозі або на полиці книгарні, чи відповідає оформлення очікуванням жанру та брендингу видавництва. Практика останнього десятиліття демонструє, що грамотне поєднання цих рівнів підвищує як читацьку лояльність, так і комерційну успішність видань [5].

Жанрова специфіка літературно-художніх видань має глибокі традиції й одночасно швидко адаптується до естетичних і технічних змін (див. табл. 1.1.1) [14].

Таблиця 1.1.1

**Жанрова специфіка оформлення літературно-художніх видань**

| Жанр видання                                               | Основні особливості оформлення                                                                                  | Типові технічні та естетичні рішення                                                                          |
|------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Прозаїчні романи                                           | Стримане, класичне оформлення, орієнтоване на комфортне читання великих текстових масивів                       | Оптимальна ширина рядка, читабельний кегль, чітка ієрархія заголовків, мінімалістична типографіка             |
| Поетичні видання                                           | Дозволяють експеримент із простором сторінки та версткою. Візуальні елементи стають частиною художнього вислову | Вільне розміщення строф, візуальні паузи, різні шрифтові акценти, креативна композиція сторінки               |
| Дитячі книжки                                              | Поєднують текст, зображення та матеріальність книги в єдину систему, пристосовану до сприйняття дитини          | Інтеграція ілюстрацій і тексту, яскраві кольори, ламінування, міцна палітурка, безпечні фарби, великі формати |
| Візуальні книги / артбуки                                  | Оформлення набуває рівнозначності текстові або навіть домінує над ним                                           | Інсталяційні чи предметні елементи, нетрадиційні матеріали, експериментальні композиційні рішення             |
| Гібридні формати (графічні романи, інтермедіальні видання) | Поєднують друковані й цифрові складові, створюють нові форми книжкової комунікації                              | Ілюстративно-текстова синергія, QR-коди, доповнена реальність, інтерактивні елементи                          |

Цільове призначення літературно-художнього видання багатопланове. По-перше, воно має забезпечити зручність читання: текст повинен бути доступним для зорового сприйняття, а навігація виданням – інтуїтивною. По-друге, оформлення має інтерпретативну функцію, допомагаючи читачеві зрозуміти тон, жанрову орієнтацію та семантичні горизонти твору ще до початку читання; обкладинка, форзац і вибрані ілюстрації створюють перші асоціативні ряди, які задають контекст. По-третє, оформлення виконує комунікаційну й маркетингову роль: серед безлічі видань саме дизайн часто визначає момент вибору на полиці чи в інтернеті. По-четверте, оформлення виконує культурно-освітню і зберігальну функцію: архівні видання, критичні репринти ілюструють історію типографської традиції, а естетично продумані книги стають об'єктами колекціонування. Ці призначення не суперечать одне одному, але можуть домінувати по-різному залежно від мети конкретного

видання: масовий бестселер потребуватиме акценту на комерційному впливі, тоді як артбук – на художній самостійності оформлення [7, с. 50].

Процес створення літературно-художнього видання включає кілька професійних ролей: художній редактор (арт-директор), дизайнер (зазвичай відповідальний за обкладинку і внутрішню верстку), типограф, ілюстратор, коректор і технічний редактор, а також поліграфічний підрядник. На ранніх стадіях формується концепція, яка базується на аналізі тексту, його жанрових особливостей і цільової аудиторії; ця концепція лягає в основу ескізів обкладинки, палітурки і типографської сітки. На етапі прототипування відбувається узгодження матеріалів, паперів, техніки друку й обробки (тиснення, лакування, тиснення фольгою тощо), що значною мірою визначає тактильні й візуальні якості кінцевого продукту. Завершальний етап – контроль кольору, пробний друк і фінальні корекції перед тиражуванням. У видавничій практиці останніх років акцент робиться також на тестуванні ескізів серед представників цільової аудиторії: застосування методик типу «персон» або *target audience personas* дозволяє більш обґрунтовано адаптувати візуальні рішення під очікування читачів [28, с. 102].

Останні тенденції оформлення за період 2015–2025 років поєднують повернення до матеріальності й експеримент із цифровими інтеграціями. З одного боку, спостерігається інтерес до тактильних рішень: текстуровані обкладинки, папір із характерною фактурою, локальні лаки й фольга, використання несподіваних палітурних матеріалів – усе це підкреслює фізичну присутність книги в епоху цифровізації. З іншого боку, зростає практика поєднання друкованого продукту з цифровими сервісами: інтерактивні додатки, QR-посилання на мультимедіа та доповнену реальність, що дозволяє розширювати читання в міжмедійний досвід. Візуально ж домінують великі, емоційно насичені типографічні рішення, мінімалізм у композиції, використання нестандартних кольорових палітр і авторських ілюстрацій [5].

Питання доступності й читабельності набуває особливої ваги: дослідження типографічних практик останніх років вказують, що вибір шрифту (серифний або санс-серифний), міжрядкові інтервали, контраст тексту й фону суттєво впливають на швидкість читання й розуміння. Це має практичне значення не лише для художніх текстів, а й для навчальних і наукових видань, де точність сприйняття інформації критична [21, с. 2409].

Оцінювання ефективності літературно-художнього видання здійснюється за кількома критеріями: читацька задоволеність і зручність, відповідність жанру і змісту, ринкова реакція (продажі, відгуки), а також професійне визнання (нагороди й премії дизайну). У практиці видавничих конкурсів результати часто слугують індикатором того, які естетичні й технічні рішення сприймаються сучасним професійним середовищем як успішні й інноваційні. Водночас аналітика ринку показує, що «успіх» оформлення не завжди тотожний лише естетичній новизні – важливішим є глибинне розуміння цільової аудиторії, її звичок читання і каналів, через які відбувається знайомство з книгою [14].

Отже, літературно-художнє видання є багатофункціональним культурним продуктом, у якому поєднуються художня інтерпретація тексту, технічна компетентність і ринкова стратегія. Воно потребує від дизайнерів і видавців одночасно естетичної чутливості, знання типографських і поліграфічних технологій та вміння працювати з аудиторіями через емпіричні інструменти. У період 2015–2025 років ці підходи лише зміцнюються: росте увага до матеріальності й тактильності друкованого продукту, посилюється інтеграція з цифровими сервісами, а культурні та ринкові виклики сприяють як ремісничим, так і експериментальним практикам оформлення.

## **1.2 Структура та основні елементи оформлення літературно-художніх видань**

Структура оформлення літературно-художнього видання – це комплексна система взаємопов'язаних елементів зовнішнього й внутрішнього оформлення, що разом реалізують художній задум автора та естетичну концепцію оформлювача, створюючи завершений художній об'єкт – книгу. При аналізі цієї системи необхідно поєднувати художній підхід із дотриманням чинних національних стандартів видавничої справи: нормативна база визначає мінімальні вимоги до формату, вихідних відомостей, оформлення титульного аркуша, обкладинки та палітурки, маркування та метричних даних, які мають бути задокументовані у виробничих специфікаціях та в списку джерел роботи. Це стосується як загальних правил побудови фронт- і бек-матеріалів, так і технічних вимог до паперу й друку; у тексті наводяться описові посилання на стандарти, а повні позначення стандартів доцільно помістити у бібліографічному переліку [1; 13, с. 174].

Титульний аркуш у художньому виданні виконує не тільки ідентифікаційну функцію – він задає перше візуальне враження, встановлює тон книги й може підсилювати тематичну або стилістичну домінанту твору. Класична послідовність початку фронт-матеріалів передбачає шмуцтитул, що часто містить лише назву або її спрощений варіант, а потім – повний титульний аркуш із повною бібліографічною інформацією, вміщенням імені автора, назви, підзаголовка, видавничого знака та, інколи, серійного маркування. При цьому оформлення титульного аркуша та вихідних відомостей має відповідати загальним правилам подачі бібліографічних даних і послідовності реквізитів, передбачених національними стандартами з інформації та документації; такі стандарти регламентують розташування елементів титулу, обов'язкові бібліографічні реквізити та оформлення вихідних відомостей, що важливо для уніфікації видавничої продукції та

подальшої каталогізації в бібліотеках і репозиторіях [1; 39]. Форзац і обкладинка – зовнішні, але тісно пов’язані компоненти книжкового блока. Форзац – подвійний аркуш щільного паперу, що прикріплюється до внутрішньої сторони палітурки й корінця, виконує як конструктивну функцію (зрівноважує натяг обкладинки, захищає перші сторінки), так і естетичну: він може бути декоративним, слугувати полем для ілюстрацій, карт або картографічних фрагментів, що належать до світу твору. Обкладинка й корінець – перше, що бачить потенційний читач; у літературно-художніх виданнях вони мають і рекламну, і символічно-семантичну функцію: композиція обкладинки, шрифтове рішення, кольорова палітра й матеріал обкладинкового покриття формують очікування щодо «голосу» книги й її художнього статусу. На рівні технічних параметрів оформлення обкладинок і палітурок існують формалізовані вимоги щодо конструкції, матеріалів і технологій виготовлення, що регламентуються відповідними національними стандартами, які визначають, зокрема, типи палітурок, вимоги до клейових швів, способів фіксації форзаців і мінімальні технологічні параметри для забезпечення довговічності та експлуатаційної міцності книги. Це важливо для взаємодії дизайнерських намірів із виробничими можливостями друкарні й забезпечення відтворюваності художніх рішень у серійному виробництві [8; 4].

Шрифт і типографія в художньому виданні – це не технічна деталізація, а невід’ємна складова художньої мови книги. Вибір основної гарнітури для основного тексту, інтервальності рядків, ширини рядка, розміру шрифту й вирівнювання впливає на читабельність, темп сприйняття та емоційний відтінок тексту. Поряд із художнім вибором типографських рішень необхідно враховувати й стандартизовані параметри верстки, які спрощують процес передачі макета до друкарні й гарантують відповідність формату видання загальним технічним вимогам (поле сторінки, урахування відступів для палітурки, правила нумерації та включення фронт- і бек-матеріалів у загальну пагінацію). Типографська система також охоплює використання

курсиву для цитат, капітелів для рубрик і початку розділу, застосування набору альтернативних літер для створення псевдо-історичного ефекту. У технічних документах з оформлення видань ці параметри іноді деталізуються у виробничих специфікаціях, де посиляються на загальноприйняті стандарти й рекомендації для уніфікації макетів [22].

Колонтитули, рубрики й колонцифри утворюють інфраструктуру навігації текстом і, водночас, працюють як тонкий художній прийом. Колонтитул може містити ім'я автора, назву розділу або умовний елемент серійного оформлення; він допомагає орієнтуватися в творі, зберігаючи при цьому композиційну єдність сторінок. Рубрики – заголовки розділів або підрозділів – виконують не лише функцію поділу матеріалу, а й можуть стати частиною стилістичної системи видання: через типографію, розміщення ілюстрацій поруч із заголовком або застосування кольору дизайнер задає ритм читання і візуальний акцент. Колонцифри у поєднанні з колонтитулами формують пунктуацію сторінки: їхня позиція, масштаб і оформлення впливають на «поведінку» текстового поля і на загальну естетику розвороту. Виробничі правила нумерації, включення сторінок фронт- і бек-матеріалів у загальну пагінацію та порядок розміщення рубрик також мають опору в нормативних документах, що полегшує обмін макетами між редакцією, дизайнером і типографією [2; 22].

Ілюстрації, фронтиспис і декоративні вставки слугують для ілюстрування змісту й створення атмосфери й умовності художнього світу. Фронтиспис – традиційний ілюстративний елемент, що розміщується на протилежній до титулу сторінці й вводить у світ оповіді; в художніх виданнях його роль може бути зведена до ключового візуального символу або розгорнутої композиції. Технічні аспекти розміщення ілюстрацій, вимоги до растрових або векторних файлів для друку, роздільної здатності й кольорних профілів рекомендується фіксувати у виробничих специфікаціях, причому ці вимоги часто узгоджені з положеннями стандартів щодо відтворення кольору та сумісності з промисловими процесами друку.

Питання етики в інтерпретації тексту і відповідності ілюстрацій академічним джерелам теж можуть бути частиною редакційної політики, яка в ідеалі поєднує художню свободу з професійними й нормативними підходами до репрезентації матеріалу [22].

Матеріал і палітурка – технічна база естетичного рішення. Вибір паперу за щільністю й фактурою, типу палітурного картону, використання тиснення, віконної вирубки або лакування визначає тактильні й акустичні властивості книги. При цьому є стандарти, що визначають вимоги до паперу щодо довговічності й відповідності архівним нормам, а також технічні норми для набору й друку, які варто враховувати при підборі матеріалів: для видань, що мають зберігатися довго або передбачають офіційну архівацію, застосовуються паперові матеріали, що відповідають критеріям довговічності за національними чи гармонізованими євростандартами. Дотримання таких вимог гарантує, що експериментальна чи естетична палітурка не поставлять під загрозу довговічність видання в бібліотечних і музейних сховищах [3; 12].

Взаємодія автора й художника-оформлювача – ключовий аспект, котрий визначає, наскільки структура оформлення підкреслює літературний задум. У художньому виданні дизайнер не просто «одягає» текст, а стає співтворцем смислу: через синтез образів, типографії та матеріалу оформлення він репрезентує тон, жанрові конотації й ритм наративу. Така співпраця часто починається з читки рукопису, обговорення функцій зображень і символів, а завершується технічними тестами (принти, погодження кольору, пробні плашки). Стандарти видавничої практики вимагають документувати ці рішення у виробничих специфікаціях, які стають технічним мостом між художнім задумом і виробничим процесом; у виробничій документації доцільно посилатися на відповідні ДСТУ та інші нормативні матеріали, що використовувалися при прийнятті технічних рішень, а повні позначення таких стандартів слід внести до списку літератури та джерел [13, с. 195].

Окрему роль у художньому оформленні відіграє додаток і колофон як простір для метаданих та виробничих нотаток. Колофон може містити інформацію про тип паперу, використані технології друку, контактні дані видавця або коротке повідомлення від художника. Наявність чітко оформленого колофону спрощує ідентифікацію технічних параметрів видання, що важливо для реставрації, репринтів або подальшого наукового використання книжки; у деяких випадках національні стандарти рекомендують зазначати у виробничих нотатках певні обов'язкові відомості про матеріали та технології, що застосовувалися. У ретельно продуманих виданнях колофон стає логічним завершенням оформлення, резюмує виробничу історію книги і часто виступає естетичним штрихом, який «закриває» дизайн [2; 23].

Сучасні тенденції 2015–2025 років помітно вплинули на структуру й основні елементи оформлення літературно-художніх видань: цифрові інструменти верстки та високоякісний цифровий друк дозволили прискорити виробництво й експериментувати з кольором та фактурами, водночас відбувається повернення до майстерності ручного виготовлення в елітарних лімітованих виданнях та увага до локального книговидання як культурного артефакту. Український контекст останнього десятиліття демонструє зростання проектної культури книги: від реставрації до сміливих авторських оформлень, що поєднують історичні ремінісценції й сучасну графіку, і в цьому процесі баланс між художньою ініціативою та нормативними вимогами забезпечує якість, уніфікацію та збереження видань для широкого кола користувачів [10, с. 85; 13, с. 207].

Отже, структура оформлення літературно-художнього видання – це не сукупність випадково підібраних елементів, а цілісна система, де кожен компонент – від титульного аркуша до форзаца, від шрифтової системи до колофону – виконує і функцію орієнтації читача, і функцію художнього смислоутворення. Раціональне та чуттєве поєднання матеріалів, графіки та типографії дозволяє створити книгу як мистецький об'єкт, який одночасно

служує текстовим контейнером і візуально-тактильним досвідом. Для академічного й практичного оформлення видання важливо не лише описати художні рішення, а й фіксувати нормативну базу цих рішень у тексті роботи й у переліку джерел: у списку літератури мають бути вказані конкретні ДСТУ, на які посилаються виробничі специфікації й методичні вказівки, оскільки це підвищує надійність дослідження та полегшує перевірку відповідності оформлення вимогам галузевих норм. Саме така інтегрована система робить літературно-художнє видання повноцінним продуктом мистецтва слова й образу.

### **1.3 Сучасні підходи до оформлення літературно-художніх видань**

У матеріально-конструктивній площині сучасні підходи до оформлення літературно-художніх видань демонструють стійку тенденцію до уваги не лише до ілюстрації та графічної концепції, а й до поліграфічних рішень: вибору паперу, типу палітурки, операцій посиленого друку (фольга, тиснення, локальний друк) та інновацій у переплеті. Дослідження українських фахівців Н. Зубко, Г. Листвак, О. Стадника та О. Хамули підкреслюють, що «Книга – це об’єкт, у якому матеріал і конструкція передають додаткові смисли»; отже видавці дедалі більше інвестують в тактильні та візуальні ознаки, щоб підсилити читацький досвід і створити «предмет-цінність» книги [41]. Це особливо помітно в дитячих і подарункових серіях, де тактильність обкладинки та якість ілюстрації часто є вирішальними аргументами при купівлі.

У сучасних підходах до художнього оформлення дитячих видань, де «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» традиційно займає лідерські позиції, спостерігається поєднання авторської ілюстрації з ретельно опрацьованою серійною ідентичністю. У таких проектах помітне прагнення зберегти індивідуальний почерк ілюстратора й водночас тримати єдину стилістичну

лінію в серії: маркування серій, чітко продумані формати, ромбічні та круглі шрифтові рішення, а також спеціальні поліграфічні прийоми для залучення дитини (об'ємні елементи, вкладки, нестандартний формат). Репутація видавництва як гаранта «високої художньої та поліграфічної якості» забезпечує попит на їхні «подарункові» та «дитячі» серії [6].

Комерційні масові видавництва, на кшталт «Віват», комбінують логістику широкого ринку з прагненням до візуальної привабливості, яка працює в умовах полиці та інтернет-крамниці. Практика «Вівату» демонструє типовий сучасний підхід: у художній прозі та бестселерах домінує виразна, але функціональна обкладинка – сильний образ або типографський логотип, що працює на розпізнавання бренду й серії. Одночасно видавництво експериментує в нішах (комікси, подарункові видання, дитяча література), де дизайн стає ключовим фактором диференціації товару. Такий підхід характерний для видавництв, які мають масову аудиторію і прагнуть поєднати економічну ефективність із естетикою, зрозумілою широкому читачеві [40].

Важливу роль у формуванні сучасних підходів до оформлення літературно-художніх видань відіграють фестивалі, конкурси та професійні відзнаки – вони є каталізаторами якості і промоції нестандартних рішень. Конкурс «Найкращий дизайн книги» в межах «Книжкового Арсеналу» від 2016 року нарощує вплив, показуючи, що українська книжкова графіка здатна конкурувати на міжнародному рівні й бути представленою на виставках у Лейпцигу та Франкфурті. Виставка-конкурс стимулює видавців інвестувати в дизайн, сприяє народженню спеціалізованих студій і фрилансерів-ілюстраторів, а також формує ринок преміальних видань. Фестивальна сцена посилює тренд на експерименти з матеріалом і формою, бо автори і видавці отримують зворотний зв'язок від професійної спільноти та аудиторії [34].

З візуально-естетичної точки зору за останнє десятиліття спостерігаються дві паралельні тенденції. Перша – повернення або ремікс на

українські візуальні коди: етнічні мотиви, орнаментальні фрагменти, робота з народною палітрою у сучасній інтерпретації. Цей тренд пов'язаний із культурною ідентичністю та запитом читача на «своєрідність», який посилюється в умовах політичних і воєнних викликів. Друга – інтернаціоналізація графічних рішень: мінімалізм, контрастні типографічні рішення, колажні техніки та сміливі кольорові блоки, що відгукуються на глобальні течії у книжковому дизайні. Обидва напрями часто співіснують у межах одного видання: наприклад, поєднання локального візуального коду з сучасним, «чистим» шрифтом і європейським модним підходом до верстки [11, с. 110].

Типографіка в сучасних українських виданнях також зазнала трансформації: чіткі правила верстки, робота з кирилицею як із самобутнім елементом дизайну, поява авторських гарнітур і різноманітних накреслень для серійних брендів. Видавці стали уважніше ставитися до інтерліньяжу, мікровідступів, індентації та кернінгу – тих «прихованих» елементів, які визначають комфорт читання. Паралельно посилюється роль дизайнера як співавтора проєкту, часто дизайнер залучений уже на стадії редагування тексту, аби верстка і графіка працювали у єдиному смисловому полі [41].

Вплив цифровізації і ринку електронних форматів теж відчутний, але не завжди прямолінійний: сучасні підходи до оформлення спрямовані на збереження «предметності» друкованої книги як конкурентної переваги в умовах поширення e-book і аудіокниг. Відтак дедалі більше видань супроводжує кеш-продукція: мерч, постери, вкладиші, інтерактивні активації у соцмережах, що підсилюють візуальну ідентичність видання. Комерційні каталоги великих видавництв демонструють, що об'ємні колекції та спецвипуски з додатковими матеріалами стають способом утримати увагу покупця і створити емоційну прив'язку до бренду книги. Цей підхід помітний у політиці промоції та продуктових лінійок сучасних видавництв [40].

Не можна оминати впливу геополітичних подій (2014–2025 рр.) на видавничу індустрію і, відповідно, на сучасні візуальні практики оформлення. Дослідження останніх років вказують, що війна стала каталізатором змін у тематиці, логістиці друку й формуванні нових естетичних акцентів: підсилення патріотичних мотивів, необхідність економічних рішень у поліграфії за умов обмежених ресурсів, а також активізація міжнародних партнерств у друці та дистрибуції. Видавці шукали способи зберегти якість за менших затрат, тому з'явилися оптимізовані формати, нові постачальники та творчі компроміси у виборі матеріалів і технологій друку [37, с. 11].

Таким чином, сучасні підходи до оформлення українських літературно-художніх видань характеризуються збалансованим поєднанням локального культурного коду й міжнародних візуальних практик, посиленням акцентом на матеріально-конструктивні якості книги та професійною інтеграцією дизайнера у видавничий процес. Фестивальні інститути й конкурси сприяли підвищенню стандартів, а ринкова конкуренція за увагу читача привела до більшої різноманітності форматів і поліграфічних рішень. Провідні видавництва демонструють двоякий підхід: «преміальне» оформлення для специфічних лінійок і функціонально-маркетингові рішення для масових продуктів. Ця подвійність дозволяє одночасно задовольняти естетичні очікування критичної аудиторії й комерційні потреби широкого ринку.

### **Висновки до розділу 1**

Оформлення літературно-художнього видання розглядається як комплексна міждисциплінарна діяльність, що поєднує естетичні, функціональні, технологічні та маркетингові аспекти. Воно не є лише декоративним супроводом тексту, а виступає важливим інтерпретативним і комунікаційним інструментом, який формує цілісне художнє сприйняття твору та забезпечує взаємодію читача з книгою як культурним об'єктом.

Визначено, що видавнича архітектоніка забезпечує логічну структуру тексту, інтуїтивну навігацію для читача та підтримує наративну єдність

книги. У структурі оформлення поєднуються три головні рівні: функціонально-технічний, що відповідає за читабельність і відповідність поліграфічним стандартам; естетично-художній, який формує візуальну ідентичність видання; а також маркетинговий, спрямований на комунікацію з цільовою аудиторією та позиціонування книги у видавничому просторі. Саме гармонійна взаємодія цих рівнів визначає якість та ефективність літературно-художнього видання.

З'ясовано, що структура літературно-художнього видання складається з комплексу взаємопов'язаних елементів – титульного аркуша, форзаца, обкладинки, шрифтової системи, колонтитулів, рубрикації, ілюстративного ряду, матеріалів та палітурки. Кожен із цих компонентів виконує не лише практичну функцію, а й бере участь у художньому смислотворенні, впливаючи на ритм читання, емоційне сприйняття та формування візуального образу книги. Важливу роль у цьому процесі відіграє взаємодія автора, дизайнера, художнього редактора та поліграфічного виробника, що дозволяє поєднати художній задум із технічними можливостями друку.

Сучасні підходи до оформлення літературно-художніх видань характеризуються посиленою увагою до матеріально-конструктивних рішень, типографіки та візуальної айдентики книги. Аналіз діяльності сучасних українських видавництв засвідчив, що сьогодні дизайн книги орієнтується не лише на естетичну привабливість, а й на створення цілісного читацького досвіду через тактильність, інтеграцію авторської ілюстрації, серійне оформлення та використання сучасних поліграфічних технологій. Водночас у книжковому дизайні простежується поєднання локального культурного коду з міжнародними візуальними тенденціями, що формує сучасний образ українського літературно-художнього видання.

Отже, оформлення літературно-художнього видання є інтеграційною системою, що об'єднує художній задум, технічну майстерність і маркетингову логіку. Його ефективність визначається здатністю поєднувати функціональність і художню виразність, традиційні принципи книготворення

та сучасні інноваційні підходи. У сучасному видавничому просторі книга дедалі більше сприймається не лише як носій тексту, а як самостійний мистецький та культурний артефакт, у якому візуальна форма стає невід'ємною частиною читацького досвіду.

## РОЗДІЛ 2

### ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ РЕДАКТОРА НАД ТЕКСТОВИМ НАПОВНЕННЯМ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІХ ВИДАНЬ

#### 2.1 Редакторське опрацювання тексту літературно-художніх видань

Редакторське опрацювання тексту літературно-художнього видання не зводиться лише до виправлення мовних помилок чи механічного узгодження авторського рукопису з видавничими нормами. Це складний багаторівневий процес, у межах якого редактор працює з текстом як із художньою, комунікативною та видавничою цілісністю. Особливої ваги набуває взаємодія словесного матеріалу з позатекстовими елементами, зокрема ілюстраціями, адже в сучасному літературно-художньому виданні вони часто виконують не декоративну, а смислотворчу функцію. Ілюстрація в такому контексті постає не просто прикрасою сторінки, а складним множинним кодом, який працює на кількох рівнях: комунікативному, знаковому та естетичному. Вона спрямована на те, щоб доповнити, пояснити, підсилити або, навпаки, контрастувати з текстом, створюючи простір взаємодії слова й образу. За останні десятиліття роль ілюстрацій у книзі отримала нове дихання завдяки цифровим технологіям, змінам у видавничих практиках і переформатуванню читацьких очікувань: ілюстрація перестала бути лише додатком – вона часто стає автономним наративом, що може нести смислове навантаження нарівні з текстом [36].

У процесі редакторського опрацювання важливо враховувати класифікацію ілюстрацій за сюжетною функцією, оскільки вона допомагає визначити, як саме візуальний матеріал взаємодіє з текстом і чи не порушує він авторського задуму. За цією ознакою доцільно виокремити три великі групи – сюжетні, декоративні та символічні ілюстрації (див. табл. 2.1.1) [30].

Таблиця 2.1.1

**Класифікація ілюстрацій за сюжетною функцією**

| Тип ілюстрацій | Основна функція                                            | Характерні особливості                                                                                                                             | Приклади використання                                                                     |
|----------------|------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|
| Сюжетні        | Відтворення подій, сцен, дійових осіб; наративна функція   | Передають фрагменти сюжету, відображають емоційні піки, простір і час подій; можуть слугувати візуальним еквівалентом тексту або його продовженням | Ілюстрації до художніх романів, дитячих книжок; сцени з діалогами, ключові моменти сюжету |
| Декоративні    | Формування стилістичної оболонки та атмосфери видання      | Виконують естетичну функцію, організують ритм сторінки; не обов'язково передають сюжет; включають орнаменти, заставки, буквиці, віньетки           | Художнє оформлення сторінок, декоративні елементи титулів і розділів                      |
| Символічні     | Передача метафоричного, алюзивного чи філософського змісту | Використовують умовні образи, алегорії, іконографічні мотиви; створюють семантичні підказки, поглиблюють інтерпретацію тексту                      | Алегоричні композиції, емблеми, символічні образи на обкладинках або фронтисписах         |

У практиці професійного редагування ці типи часто поєднуються: сюжетні ілюстрації можуть мати декоративні елементи, а символічні мотиви – розгортатися у формі сюжетних сцен. Для редактора це означає необхідність оцінювати не лише якість самого зображення, а й те, наскільки воно коректно співвідноситься з художнім текстом, чи не спрощує його зміст, чи не створює небажаного смислового зсуву та чи відповідає жанровій природі видання.

Якщо перейти від семантичної до технічної класифікації, ілюстрації поділяють за способом виконання: фотографія, графіка (ручні техніки: акварель, комбінована графіка, літографія, гравюра, туш) та цифрові зображення (векторна графіка, растрова живописна інтерпретація, 3D-рендери). У редакторській роботі ця класифікація має не лише технічне, а й змістове значення, оскільки спосіб створення зображення впливає на тональність видання, характер читацького сприйняття та ступінь документальності чи умовності візуального ряду. У фотографії

ілюстративний потенціал пов'язаний з документальністю й реалістичністю: фотоілюстрації часто використовують у художніх альбомах, біографіях, а також як ілюстративний матеріал у змішаних жанрах, наприклад у художньо-публіцистичних виданнях. Графічні техніки зберігають свою цінність у книзі завдяки пластичній різноманітності лінії, фактури та роботи з негативним простором – від класичних дереворитів й офортів до сучасних акварельних і тушевих ілюстрацій. Цифрові ілюстрації дали ілюстраторові нові інструменти для швидкого прототипування, корекції кольору й масштабування, а також для інтеграції з версткою й типографікою; вони дозволили поєднати фотозображення та графіку в єдиному виводі. Практика останнього десятиліття свідчить, що видавництва закладають у виробничі процеси різні вимоги до формату ілюстрацій залежно від способу відтворення: растрові роботи потрібні в більшому розширенні, векторні – для масштабування обкладинки, а фотографії – у спеціально коригованих кольірних профілях для друку [20].

Розташування ілюстрацій у книжковому блоці також належить до кола питань, які редактор має враховувати під час опрацювання текстового наповнення видання, адже місце зображення визначає сприйняття художнього епізоду, темп читання і взаємодію візуального та словесного матеріалу. Заставки й кінцівки відіграють роль лаконічних акцентів на початку або в кінці розділів, вони можуть виступати як візуальні «засічки», що формують ритм читання та створюють перехідні настрої між частинами твору. Фронтиспис традиційно розміщується навпроти титульного аркуша і часто має урочистий або репрезентативний характер – це може бути портрет автора, символічна сцена або ключовий образ твору. Полосні, тобто сторінкові, ілюстрації заповнюють цілу сторінку й зазвичай підсилюють важливі епізоди; напівполосні займають приблизно половину сторінки та створюють більш інтегрований контакт із текстом. Розворотні ілюстрації працюють із принципом панорамності: вони охоплюють два суміжні аркуші й часто використовуються для передачі масштабних сцен, картинного

простору або сильних емоційних моментів. Оборкові – ілюстрації, що «обертають» або обрамляють блок, вживаються як елемент обкладинки чи суперобкладинки і можуть функціонувати як міст між зовнішнім оформленням і внутрішньою візуальною системою книги. У дизайні сторінки місце ілюстрації визначає не лише формальний вигляд, а й тактильну й оптичну взаємодію читача з текстом, зумовлює паузи й акценти в читанні [27].

Функції ілюстрації в художньому виданні безпосередньо пов'язані з редакторським аналізом тексту, адже саме редактор має визначити, чи підтримує візуальний матеріал змістову логіку видання. Пізнавальна функція реалізується через те, що ілюстрація допомагає конкретизувати предмет опису, уточнювати просторово-часові зв'язки, надавати візуальних підказок, які полегшують розуміння тексту. Це особливо важливо в історичних романах, етнографічних нарисах або дитячих книжках, де зображення може передавати речі, які складно описати лише словом. Естетична функція стосується формування художнього враження від видання: композиція, палітра, фактура ілюстративних елементів створюють загальну тональність книги й формують її естетичну ідентичність. Виховна функція часто підкреслюється у дитячій літературі та навчально-пізнавальних виданнях, де зображення сприяє моральному й емоційному розвитку, допомагає засвоювати соціальні норми, емпатійні установки та культурні кодові символи. Крім того, існують компенсаторна, тобто пояснювальна, і структурно-організаційна функції: ілюстрація може компенсувати складний текст, виступити як навігатор у текстових пластах і логічно маркувати розділи. Соціокультурна роль ілюстрацій у контексті національної книжкової традиції теж важлива: через обрядові, історичні або фольклорні мотиви ілюстрації передають культурні смисли й ідентичність [30].

Практика сучасних українських і західних видавництв показує, що редакторське опрацювання тексту в ілюстрованому літературно-художньому виданні неможливе без урахування видавничих обмежень і маркетингових

стратегій. Вибір типу ілюстрації, техніки та місця розташування часто визначається не лише художньою ідеєю, а й форматом видання, його цільовою аудиторією, бюджетом і передбачуваним способом поширення. Наприклад, повноколірні розворотні ілюстрації більш витратні в друці, тому їх частіше використовують у дитячих альбомах та ілюстрованих виданнях преміум-класу, тоді як декоративні віньєтки й заставки економічніші і тому широко застосовуються у масових художніх виданнях для створення візуальної єдності без значного збільшення виробничих витрат. Цифрові технології дозволяють оптимізувати цей процес: цифрова ілюстрація дає змогу знижувати час підготовки і забезпечувати єдині колірні профілі для різних форматів видання, що особливо цінне при багатомовних екранах і мультимедійних адаптаціях. Видавнича практика останніх років також демонструє тенденцію до синтезу образотворчих технік: традиційна графіка комбінується з цифровою обробкою, фотографія – з графічними накладеннями, що створює нові гібридні форми ілюстрації [20].

Отже, редакторське опрацювання тексту літературно-художнього видання передбачає уважну роботу не лише з мовною тканиною твору, а й з усіма елементами, які впливають на його сприйняття. Ілюстрація в цьому процесі виступає багаторівневою мовою, яка поєднує сюжетні, декоративні та символічні функції; технічно вона реалізується через фотографію, класичну графіку чи цифрове мистецтво; просторово вона вбудовується у форму книги як заставки, фронтисписи, сторінкові або розворотні композиції. Її функції – пізнавальна, естетична, виховна та організаційна – взаємно підсилюють одна одну й формують читацький досвід. Саме тому редактор має оцінювати ілюстративний матеріал як частину текстового наповнення видання, що бере участь у розкритті художнього задуму, організації змісту та формуванні цілісного образу книги.

## **2.2 Структурування та організація матеріалу для літературно-художніх видань**

У видавничій практиці структурування та організація матеріалу для літературно-художнього видання завжди розглядаються як багатовимірний процес: змістовий, художній, організаційно-координаційний і технічний. Редактор має не лише впорядкувати текст, а й узгодити всі компоненти видання між собою: основний авторський матеріал, заголовковий комплекс, поділ на розділи, ілюстративний ряд, підписи, примітки, вихідні дані та інші службові елементи. Робота з ілюстраціями стає частиною ширшого процесу організації книжкового матеріалу, адже вона поєднує художній аспект, пов'язаний із вибором образу, стилю й композиції в контексті тексту та формату видання, організаційно-координаційний аспект, що передбачає узгодження прав, версій і відповідальних, а також технічний аспект, тобто підготовку файлів згідно з вимогами друкарні. Такий підхід гарантує не лише естетичну цілісність випуску, а й економію часу й ресурсів під час препресу й друку; інструментарій і протоколи, які використовують видавці та типографії, сформувалися під впливом стандартів колірної репродукції, загальних практик створення архівних файлів і цифрового менеджменту макетів [26].

Перший великий блок робіт у процесі організації матеріалу – відбір і схвалення ескізів – традиційно починається з редакційного брифу, в якому формулюються художні вимоги, цільова аудиторія, технічні обмеження, зокрема формат книжки, кольорова модель друку, наявність обкладинки, папір, а також дедлайни. Такий бриф виконує для редактора роль своєрідної карти майбутнього видання: він дозволяє пов'язати текстове наповнення з візуальним рядом і заздалегідь уникнути суперечностей між задумом автора, очікуваннями видавництва та можливостями поліграфічного виробництва. Ілюстратор подає серію ескізів або скетчів у вигляді мініатюр та більш детальних варіантів, які проходять початкову селекцію у редактора,

художнього керівника й, за потреби, у дизайнерської команди. На цій стадії оцінюється, наскільки образи відповідають наративу, жанровому тону й функції, тобто чи є вони сюжетними, декоративними або символічними, а також – чи не суперечать вони авторським правам третіх осіб або етичним чи юридичним вимогам, наприклад, у виданнях для дітей чи у тематично чутливих матеріалах [26].

Паралельно з художнім відбором формується технічне завдання (ТЗ) для ілюстрацій, яке є важливою частиною структурування матеріалу видання. У ньому фіксуються остаточні розміри зображень у макеті, вимоги до полів відрізу, параметри для растрових і векторних елементів, допустимі формати файлів і рекомендації щодо кольорів, зокрема СМΥК або специфічні профілі типографії. Це ТЗ має бути чітким і максимально уніфікованим для того, щоб ілюстратор, дизайнер і препрес-оператор говорили однією «мовою»: наприклад, якщо видання друкуватиметься у чотирьохкольоровому офсетному режимі, то переважна більшість ілюстрацій повинна бути підготовлена з урахуванням перетворення в СМΥК і з дотриманням допустимих відтінків насичення, які забезпечують коректну передачу на друкарському обладнанні. У разі використання спеціальних фарб або двоколірних схем це обов'язково прописується в технічному завданні, яке додається до макета. Дизайнер повинен знати кінцеві параметри паперу й машини друку ще на етапі ескізів, щоб композиція і розміри ілюстрацій були оптимізовані під реальні умови [24].

Перехід до стадії узгодження композиційного розміщення ілюстрацій у макеті є одночасно творчою й технічною задачею, але для редактора він має ще й структурно-змістове значення. Тут вирішується, як ілюстрація «впишеться» у розворот, яка буде її артикуляція з текстом: обтікання текстом, розміщення підрядкових підписів, інтеграція рубрик і заголовків, а також чи будуть застосовані розворотні ілюстрації або елементи, що перетинають корінець. Композиційний розподіл сторінок часто програється в мініатюрах і цифрових прототипах сторінок – від ескізів до PDF-макетів – і

підлягає погодженню з верстальником, художнім редактором і коректором. Для ілюстрованих книжок важливим є забезпечення ритміки зображень від розділу до розділу: ілюстрації повинні не лише прикрашати, а й сприяти наративній динаміці, підсилювати акценти й не заважати читанню. Під час верстки у програмному середовищі, наприклад InDesign чи його еквівалентах, перевіряють «ефективний PPI» і стежать за тим, щоб масштаб вбудованих растрових зображень на виході відповідав вимогам друкарні; найпоширеніша практика – розміщення растрових файлів у їх неторканому вигляді й контроль Effective чи Actual PPI без додаткових пересемплювань у макеті [33].

Технічне редагування ілюстрацій у межах організації матеріалу – це окрема й дуже відповідальна фаза, що включає корекції роздільної здатності, формату файлів, кольорової моделі, ретуші, обрізки, створення версій для різних режимів друку і, за потреби, підготовки растрових версій з альфа-каналами або прозорістю. Хоча на перший погляд ця робота здається суто технічною, вона безпосередньо впливає на якість сприйняття текстового наповнення: нечітке, затемнене або неправильно обрізане зображення може порушити ритм читання, спотворити смисловий акцент і знизити загальну якість видання. Ключове правило – готувати файли в роздільній здатності, яка відповідає реальному розміру друку: для класичних малих форматів ілюстрацій рекомендована опорна величина – 300 PPI (DPI) при розмірі, у якому картинка буде друкуватися; для великих плакатних розворотів ця вимога може зменшуватися залежно від відстані читання, але коригувати це має препрес-спеціаліст у тісній взаємодії з дизайнером. Слід також розрізняти поняття «PPI» (пікселів на дюйм) у цифровому файлі та «DPI» (крапок на дюйм) у друці: практика Adobe і виробників програмного забезпечення для препресу підкреслює важливість контролю ефективного PPI у макеті [25].

Питання колірних моделей і управління кольором у цьому блоці є визначальним для того, як зображення виглядатиме після друку, а отже,

наскільки точно воно підтримуватиме загальну концепцію літературно-художнього видання. Стандарти управління кольором ґрунтуються на використанні ICC-профілів для коректного перетворення RGB-даних у цільову колірну систему друкарні, зазвичай CMYK згідно з профілем типографії або індустріальною специфікацією, наприклад ISO 12647. Рекомендовано або забезпечувати конверсію під контрольованим профілем, щоб контролювати результат, або узгоджувати, що конверсію виконає препрес. Використання правильних профілів і каліброваних моніторів є необхідною умовою «вірогідного кольору» між екраном і відбитком; без цього навіть технічно правильні файли можуть дати несподівані відхилення в гаммі й насиченості. Стандарти ISO 12647 і відповідні сертифікації PSO/Fogra визначають параметри, за якими проводиться оцінка і допустимість колірних відхилень і пробних відбитків [31].

Формати файлів і архівування ілюстрацій також мають чіткі практичні настанови, що є частиною загальної організації матеріалів видання. Для растрових зображень, призначених для друку, зазвичай віддають перевагу безбитковим форматам TIFF з вбудованими ICC-профілями або ж високоякісним PSD, тоді як для векторних ілюстрацій застосовують формати EPS, AI або векторний PDF. Кінцеві макети часто збирають у вигляді високоякісного PDF, зокрема PDF/X-1a або PDF/X-4 за специфікаціями друкарні, який зберігає шрифти, шари й векторні елементи у потрібному просторі кольору. Деякі журнали й наукові видавництва допускають PNG або JPEG для попереднього рецензування, проте для препресу та остаточного друку ці формати можуть бути неприйнятні через стиснення з втратами.

Наступний важливий етап – перевірка підписів, легенд і нумерації ілюстрацій, тобто тих елементів, які безпосередньо пов'язують зображення з текстовим наповненням видання. Видавничі стандарти диктують, що кожна ілюстрація має мати унікальний і послідовний номер у тексті, чітку легенду або підпис, а також зазначення джерела і прав на використання, коли ілюстрація запозичена або створена на умовах ліцензії. Стандарти цитування

й оформлення ілюстрацій передбачають, що підписи розміщуються безпосередньо під зображенням, починаються з номера, і в них вказується короткий опис, іноді з технічною приміткою або вказівкою на частини зображення. Підписи перевіряє коректор щодо орфографії й узгодженості стилю, а також звірені з посиланнями в тексті: усі ілюстрації повинні бути згадані у тексті в тому ж порядку, в якому вони нумеруються [35].

Остаточне узгодження перед друком включає низку перевірок, які завершують процес структурування та організації матеріалу: перевірку вбудованих шрифтів, контроль відступів, перевірку товщини ліній і розмірів елементів у масштабі, підтвердження наявності всіх прав на ілюстрації, перевірку відповідності файлів вимогам друкарні, зокрема кольорного простору та формату PDF/X, а також проведення цифрового й/або фізичного пробного відбитка. Видавництва й типографії часто вимагають підписаного «переддрукарського листа затвердження» [29], у якому відповідальні особи фіксують остаточну згоду на друк і приймають ризик фінального вигляду видання. Для досягнення контролю якості застосовують методи перевірки: цифрові перевірки, створені за стандартами ISO 12647-7, і фізичні пробні відбитки, які перевіряють у кольороконтрольованому середовищі. Без узгодження всіх цих параметрів запуск у друк створює ризики затрат на переробки й відстрочки видавничого циклу [29].

Отже, структурування та організація матеріалу для літературно-художнього видання є синтезом змістових, художньо-естетичних і технічних рішень. Стандарти кольору, формати файлів і правила нумерації служать технічною «мовою» цього процесу, тоді як узгодження ескізів, композиції, підписів і розташування матеріалів – його сенсовою, редакторською стороною. Дотримання вказаних практик знижує ризики помилок, економить бюджет і час, а також забезпечує якісну передачу художнього задуму читачеві в паперовому або іншому фізичному вигляді.

### 2.3 Взаємодія редактора з автором літературно-художніх видань

Взаємодія редактора з автором літературно-художнього видання є одночасно творчою, концептуальною та комунікативною: редактор виступає посередником між авторським задумом, художником-ілюстратором, дизайнером і поліграфією, а також захисником читацького досвіду і цілісності видання загалом. У професійному процесі від редактора очікують не лише перевірки правильності фактів і стилістичної чистоти тексту, але й системної координації всіх змістових і візуальних компонентів книжки – від обговорення авторської концепції до остаточної поліграфічної підготовки. Така координація включає усвідомлення функцій ілюстрацій в обраному творі, розуміння жанрових і вікових особливостей аудиторії, а також знання технічних стандартів друку й електронної публікації, щоб зберегти як художню цінність, так і відтворюваність зображень у фінальному продукті [32, с. 288].

Редактор починає взаємодію з автором ще на стадії передпроектної концепції, коли визначається загальне бачення майбутнього видання. Це означає, що він має прочитати текст не лише з погляду художнього редагування, а й «візуально»: виявити ключові сцени, образи та теми, які вимагатимуть або можуть підсилитися візуальними засобами. У діалозі з автором редактор формулює технічні й художні вимоги до ілюстрацій – кількість зображень, їхній формат (полосні, напівполосні, фронтисписи, заставки тощо), стиль (реалістичний, графічний, декоративний) і приблизні місця розміщення в макеті. Одночасно він визначає межі свободи для художника, обговорює з автором і видавництвом тональність ілюстрацій, щоб уникнути художнього конфлікту між текстом і візуальною складовою. Такий підхід допомагає забезпечити цілісність сприйняття – коли зображення не суперечать оповіді, а розширюють або уточнюють її значення [15, с. 52].

Взаємодія тексту й ілюстрацій – один із головних аспектів редакторсько-авторської співпраці. Ілюстрація може виконувати різні

функції: вона може прояснювати текст, підкреслювати емоційні відтінки, створювати додатковий наративний рівень або навіть контрапунктувати словесну частину, породжуючи складніший сприймальний ефект. Редактор розуміє шкалу таких взаємодій і разом з автором відшукує оптимальний баланс для конкретного твору: у книжках для дітей зображення часто співпрацюють із текстом на рівних правах, тоді як у дорослій художній прозі ілюстрації можуть бути акцентними – підсилювати ключові мотиви або слугувати графічними вставками. Редактор повинен опиратися на теоретичні моделі взаємодії слова й зображення, але застосовувати їх гнучко, зважаючи на читацьку аудиторію і формат видання.

При погодженні художньої концепції з авторським текстом редактор виконує делікатну роль посередника: з одного боку, він повинен відстоювати цілісність авторської інтенції, а з іншого – гарантувати, що візуальна інтерпретація не зашкодить читанню та не введе в оману. Це передбачає відкритий діалог із автором: обговорення ключових деталей, пояснення художніх рішень і, коли потрібно, аргументований компроміс. Іноді художник пропонує інший, несподіваний кут прочитання тексту, що може збагачувати твір; інша ситуація – коли ілюстрація радикально спотворює або локально цензурує авторський задум. У таких випадках редактор має оперативно вказати на невідповідності, знайти рішення (зміна ескізу, корекція тексту, уточнюючі підписи) і зафіксувати ухвалені домовленості в технічному завданні [18].

Технічне редагування ілюстрацій також пов'язане з авторською участю, оскільки будь-яке візуальне рішення має залишатися узгодженим із логікою твору. Тут мова йде про параметри, які визначаються на поліграфічному етапі: роздільна здатність, формат файлів, кольорова модель, обрізні позначки, запас на обріз та інші технічні умови, що впливають на якість відтворення. Редактор перевіряє, чи відповідає ілюстрація вимогам друку; якщо ні – координує доробку з художником або графічним редактором, за потреби пояснюючи авторові, чому певне зображення

потребує зміни або адаптації. До цього додається питання підготовки ілюстрацій для різних форматів релізу: паперова книга, електронна версія, аудіовізуальна презентація. Сучасні видання вимагають від редактора розуміння основ цифрових робочих процесів і можливостей постобробки, щоб ілюстрації виглядали коректно в усіх каналах поширення [38, с. 248].

Координація між усіма учасниками – ще одна значуща функція редактора у взаємодії з автором. Він організовує комунікацію між автором, ілюстратором, художнім редактором і верстальником, встановлює дедлайни, контролює подачу проміжних матеріалів (ескізів, промо-макетів) та приймає рішення в разі розбіжностей. На практиці це часто означає складання технічного завдання для ілюстратора з описом сцен, пропорцій, палітри та місця в макеті; перевірку ескізів на відповідність концепції; і затвердження фінального матеріалу для відправки в друк. Редактор також відповідає за узгодження підписів і легенд до ілюстрацій, за джерела ілюстративних матеріалів, якщо використовуються архівні фото чи ілюстрації під ліцензією, і за дотримання авторських прав. У великих видавничих проектах ця логістика може стати критичною: кожен зрив термінів або технічна помилка в файлі може зрушити весь виробничий графік.

Редактор одночасно несе відповідальність за естетичну злагодженість видання як частини авторського доробку і бренду видавництва. Ілюстрації можуть стати елементом фірмового стилю: вибір певної палітри, графічних прийомів або шрифтового рішення, повторюваних оформлювальних елементів робить серію впізнаваною. Редактор має зважати на такі стратегічні завдання, особливо коли робота виконується в межах серії чи проекту видавництва: художній підхід до ілюстрацій повинен бути сумісним з політикою бренду і з ринковою позицією книги. Водночас необхідно зберегти унікальність авторського голосу кожного видання, тож редактор обирає тонку межу між уніфікацією та художньою свободою [9, с. 31].

Іноді ілюстрації стосуються чутливих тем або містять культурні алегорії, які можуть бути неправильно витлумачені різними аудиторіями. У

такій ситуації редактор аналізує потенційні ризики – стереотипізацію, анахронізми, неповажне зображення етнічних або соціальних груп – і пропонує авторові корекції або альтернативи. У дитячих виданнях це питання набуває додаткової ваги: ілюстрації формують уявлення дитини про світ, тому редактор співпрацює з експертами, зокрема педагогами й психологами, за потреби, аби гарантувати відповідність віковим стандартам. Ця практика особливо актуальна у період активного перегляду культурних стандартів і відповідальності видавництва у 2015–2025 роках [17, с. 153].

Останній етап редакторсько-авторської взаємодії – контроль якості й постпруфінг. Редактор перевіряє готові макети, співставляє текст і ілюстрації у контексті верстки, стежить за балансом сторінки, читає підписи й легенди, узгоджує кольоропередачу з поліграфічним відділом. Якщо потрібні правки – організовує їх і фіксує результати, погоджуючи принципові зміни з автором. У цифровому середовищі редактор також упевнюється, що метадані ілюстрацій (підписи, атрибути, ключові слова) коректно внесені для електронного каталогу й дистрибуційних платформ. За таких умов якісна підготовка ілюстрацій стає запорукою як візуального впливу твору, так і його комерційного успіху [38, с. 251].

Отже, взаємодія редактора з автором літературно-художнього видання має багатовимірний характер: від інтелектуального прочитання тексту і формування художньої концепції до технічного забезпечення та координації між учасниками виробничого ланцюга. Успішна редакторська практика базується на поєднанні теоретичного розуміння взаємодії тексту й зображення, практичних знань поліграфії й цифрових технологій, а також на вміннях вести діалог з автором і художником, захищаючи при цьому читацький інтерес і художню цілісність видання. У сучасному видавничому середовищі, де форма і контент дедалі тісніше переплітаються, редактор стає гарантом того, щоб авторський задум, слово й образ працювали в унісон, створюючи завершений художній продукт.

## Висновки до розділу 2

У розділі виявлено низку ключових положень, що визначають роль редактора у формуванні змістової, структурної та візуальної цілісності літературно-художнього видання. Редакторське опрацювання тексту розглядається не як механічне виправлення мовних помилок, а як складна фахова діяльність, спрямована на збереження авторського стилю, уточнення змістової логіки, гармонізацію композиції та забезпечення зручності читачького сприйняття. У цьому процесі ілюстративний матеріал також набуває важливого значення, оскільки він не лише доповнює текст, а й може виконувати сюжетні, декоративні та символічні функції, сприяючи глибшому розкриттю художнього задуму.

Редактор є ключовою фігурою у структуруванні й організації матеріалу літературно-художнього видання. Саме він координує взаємодію між основним текстом, заголовковим комплексом, ілюстративним рядом, підписами, примітками та службовими елементами книги. У процесі роботи редактор формує або уточнює бриф для ілюстратора, контролює відповідність образів жанровим і стилістичним особливостям твору, а також слідкує за дотриманням етичних, авторських і технічних стандартів. Особливе значення мають етапи перевірки кольорової моделі, роздільної здатності, формату файлів, нумерації та підписів до ілюстрацій, адже саме ці деталі забезпечують професійну якість видання.

Встановлено, що взаємодія редактора з автором є одним із центральних чинників успішної підготовки літературно-художнього видання. Редактор має не лише вносити правки, а й вести змістовний діалог з автором, пояснювати необхідність певних редакційних рішень, погоджувати художню концепцію, зберігати індивідуальний стиль письма та водночас дбати про цілісність майбутньої книги. У цьому сенсі редактор виступає посередником між авторською інтенцією, вимогами видавництва, можливостями дизайну й очікуваннями читача.

Отже, редактор у процесі підготовки літературно-художнього видання виконує багатофункціональну роль – від опрацювання текстового наповнення й організації матеріалу до узгодження авторського задуму з візуальними, технічними та видавничими параметрами книги. Успіх видання залежить від його здатності поєднати творчий задум із технологічною точністю, забезпечуючи гармонію змісту, форми та впливу на читача. Саме тому редакторська робота в літературно-художньому виданні постає не допоміжною, а системоутворювальною складовою всього видавничого процесу.

## РОЗДІЛ 3

### ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ РЕДАКТОРА НАД ІЛЮСТРАТИВНИМ НАПОВНЕННЯМ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІХ ВИДАНЬ

#### 3.1 Класифікація та функції ілюстрацій у літературно-художніх виданнях

Ілюстративне наповнення літературно-художнього видання передбачає поєднання літературної, мистецької та видавничої роботи в єдиному полі естетичного задуму. Ілюстрація в такій книзі не може розглядатися лише як зовнішня прикраса або додатковий візуальний елемент, оскільки вона бере участь у формуванні читацького сприйняття, допомагає розкрити образну систему твору, підсилює емоційний тон оповіді та створює цілісний художній простір. Саме тому класифікація і функції ілюстрацій мають розглядатися не ізольовано від тексту, а в безпосередньому зв'язку з жанром, композицією, стилем і читацьким призначенням літературно-художнього видання [30].

Передусім визначальним є жанрово-тематичний формат книги. В одному випадку ілюстрація може виконувати переважно пояснювальну роль, допомагаючи конкретизувати описані події, персонажів або простір; в іншому – ставати самостійним художнім висловленням, що поглиблює метафоричний рівень тексту. У літературно-художніх виданнях ілюстрації можуть бути сюжетними, портретними, декоративними, символічними, пейзажними, орнаментальними або комбінованими. У центрі редакторської уваги перебуває не лише якість окремого зображення, а його відповідність внутрішньому світові твору, психології персонажів, загальній тональності оповіді та очікуванням цільової аудиторії [36].

Сюжетні ілюстрації найчастіше відтворюють конкретні епізоди твору, фіксують кульмінаційні моменти, діалоги, зіткнення персонажів або важливі події. Їхня функція полягає в тому, щоб візуально підтримати наратив і

допомогти читачеві краще уявити художню ситуацію. Водночас така ілюстрація не повинна дублювати текст буквально, адже надмірна прямолінійність може звузити простір читацької уяви. У якісному літературно-художньому виданні сюжетне зображення не повторює написане, а вибирає найважливіший емоційний або смисловий вузол епізоду, перетворюючи його на візуальний акцент [20].

Портретні ілюстрації зосереджені на образах персонажів і дають змогу передати їхню психологічну, соціальну або символічну характеристику. Вони особливо важливі у виданнях, де система героїв відіграє центральну роль. Портрет може бути реалістичним, умовним, гротескним, стилізованим або символічним, залежно від художнього задуму. Його завдання полягає не лише в тому, щоб показати зовнішність героя, а й у тому, щоб через позу, вираз обличчя, колір, фактуру, деталі одягу або тла передати внутрішню напругу образу. Тому редактор має звертати увагу, чи не суперечить портретна ілюстрація авторському опису, жанровій логіці твору та читацькому сприйняттю персонажа [15, с. 52].

Декоративні ілюстрації виконують іншу функцію: вони не завжди пов'язані з конкретною подією чи образом, але створюють загальну атмосферу книги. До них належать заставки, кінцівки, орнаменти, ініціали, рамки, декоративні вставки, графічні мотиви, які супроводжують розділи або окремі частини тексту. Їхня роль полягає у формуванні візуального ритму видання, підтриманні стилістичної єдності та створенні плавних переходів між текстовими блоками. Особливо виразними такі елементи стають у виданнях з історичною, фентезійною, фольклорною або казковою естетикою, де декоративний компонент є частиною художнього світу [16].

Символічні ілюстрації є складнішими за своїм змістовим наповненням, оскільки вони передають не стільки подію, скільки ідею, мотив або підтекст. Такі зображення можуть будуватися на метафорах, алюзіях, емблемах, предметних деталях, кольорових контрастах чи умовних композиціях. Вони активізують інтерпретаційний потенціал читача і часто вимагають

уважнішого прочитання. Наприклад, окремий предмет, тінь, знак, фрагмент пейзажу або повторюваний колір можуть стати візуальним ключем до розуміння теми влади, пам'яті, втрати, любові, страху чи морального вибору. Саме тому символічні ілюстрації потребують особливої редакторської уважності: вони мають поглиблювати текст, а не нав'язувати йому випадкові або надмірно прямі тлумачення [36].

Окреме місце посідають ілюстрації, що формують просторову модель твору. Це можуть бути карти, схеми, зображення вигаданих або історичних локацій, панорамні розвороти, архітектурні деталі, зображення предметного середовища. Вони допомагають читачеві краще орієнтуватися у світі твору, особливо якщо йдеться про складні епічні, пригодницькі, історичні чи фантастичні тексти. Такі ілюстрації виконують не лише естетичну, а й навігаційну функцію, бо впорядковують простір оповіді й роблять його зрозумілішим [27].

За способом виконання ілюстрації можуть бути створені в різних техніках: традиційній графіці, акварелі, гуаші, туші, гравюрі, колажі, фотографії, цифровому живописі, векторній графіці або змішаній техніці. Кожна з них має власний естетичний потенціал. Традиційна графіка надає зображенню фактурності й рукотворної виразності; цифрова ілюстрація забезпечує гнучкість редагування, точність кольору й адаптацію до різних форматів; фотографія створює ефект документальності; колаж дає змогу поєднувати різні часові й стилістичні пласти. Вибір техніки залежить від жанру твору, вікової категорії читачів, бюджету видання, поліграфічних можливостей і загальної дизайнерської концепції [20].

Композиція книги вибудовується на принципі художнього балансу між текстом і зображенням. Ілюстрації не мають бути випадково вставленими елементами, адже вони повинні взаємодіяти з текстом як частина єдиного художнього організму. У межах одного розвороту текст і зображення можуть працювати як два рівноправні пласти – зоровий і вербальний. Це досягається завдяки ритмічній побудові макета: сторінки з великими ілюстраціями

чергуються з текстовими розділами, а візуальні акценти підтримуються дрібними декоративними деталями, заставками, ініціалами або графічними маркерами [38, с. 248].

Функціональне значення ілюстрацій у літературно-художньому виданні багатопланове. Вони виконують пізнавальну функцію, оскільки допомагають конкретизувати окремі образи, предмети, історичні реалії або просторові характеристики. Вони мають естетичну функцію, адже створюють художню привабливість видання й формують його візуальну ідентичність. Вони виконують емоційну функцію, бо здатні посилювати драматизм, ліризм, тривогу, урочистість або напруження тексту. Крім того, ілюстрації мають структурну функцію, оскільки допомагають поділяти матеріал, задавати ритм читання, виокремлювати розділи й смислові блоки [30].

Художня концепція ілюстративного наповнення також передбачає створення єдиної кольорової системи. Колір у книжковій ілюстрації не є нейтральним: він формує емоційний код видання, допомагає розрізняти окремі частини тексту, підкреслює зміну настрою або характеру оповіді. У драматичних творах можуть переважати темні, контрастні, приглушені тони; у дитячій літературі – яскравіші й тепліші кольори; у поетичних виданнях – більш умовні, символічні палітри. Саме через колір, світлотінь, фактуру і композицію ілюстрація передає те, що не завжди прямо артикулюється словом [17, с. 153].

Таким чином, ілюстративне наповнення літературно-художнього видання виходить за межі традиційного розуміння книжкової прикраси. Воно є самостійним художнім висловленням, у якому кожна деталь – від типу ілюстрації до її місця в макеті – підпорядкована єдиній естетичній ідеї. Мета ілюстрацій полягає не лише в тому, щоб пояснити текст, а й у тому, щоб передати його емоційний тон, атмосферу, приховані смисли й образну систему. У результаті якісно ілюстроване видання поєднує зміст і форму, слово й образ, читацьку уяву та художню інтерпретацію, створюючи повноцінний мистецький об'єкт [41].

### 3.2 Робота редактора над підготовкою ілюстрацій

Робота редактора над підготовкою ілюстрацій до літературно-художнього видання має ґрунтуватися на комплексній стратегії, де головну роль відіграє не лише художня якість зображень, а й їхня змістова, емоційна та функціональна відповідність тексту. Оскільки літературно-художнє видання орієнтоване на формування цілісного читацького досвіду, редактор має сприймати ілюстрації не як другорядний матеріал, а як органічну частину книжкової структури. Основна мета редакторської роботи полягає в тому, щоб ілюстративний ряд не просто супроводжував текст, а поглиблював його, допомагав читачеві орієнтуватися в образній системі твору й посилював естетичну виразність книги [32, с. 288].

Першим і найважливішим етапом у підготовці ілюстрацій є осмислення загальної концепції видання. Редактор має визначити, яку роль виконуватиме візуальний матеріал: пояснювальну, декоративну, символічну, емоційну, структурну або комбіновану. Для цього необхідно уважно прочитати текст, виокремити його ключові образи, мотиви, сюжетні вузли, просторові й часові маркери, а також зрозуміти загальну тональність твору. Саме на цій основі формується редакційне бачення ілюстративного наповнення, що згодом стає підґрунтям для технічного завдання художнику або дизайнеру [15, с. 52].

Важливо також використати принцип узгодження ілюстрації з авторською інтенцією. Перед початком роботи редактор має з'ясувати, наскільки автор готовий до візуальної інтерпретації тексту, які образи вважає принциповими, а які залишає відкритими для художнього трактування. У такому діалозі важливо не перетворити ілюстрацію на буквальный переказ тексту, але й не допустити візуального викривлення авторського задуму. Саме редактор виступає посередником між словом і образом, допомагаючи художнику побачити не лише зовнішню подію, а й внутрішню драматургію твору [18].

Для посилення художньої цілісності редактор контролює відповідність ілюстрацій загальному стилю книги. Колірна палітра, характер лінії, фактура, композиція, тип зображення й навіть ступінь деталізації мають співвідноситися з жанром і настроєм тексту. Наприклад, ілюстрації до казкових або фентезійних видань можуть тяжіти до декоративності, символізму й насиченої кольорової гами, тоді як видання психологічної прози потребує стриманішої, тоншої й менш прямолінійної візуальної мови. Редактор має бачити ці відмінності й не допускати стилістичної випадковості [36].

Одним із ключових напрямів редакторської роботи є формування чіткого технічного завдання для ілюстратора. У ньому варто зазначити кількість ілюстрацій, їхній формат, орієнтовне розташування, тип зображення, бажану стилістику, колірну палітру, розміри, технічні параметри файлів і терміни виконання. Таке завдання не повинно надмірно обмежувати художника, однак має створювати зрозумілі професійні рамки. Без чіткого ТЗ робота над ілюстраціями часто стає хаотичною: художник може створити візуально якісні, але непридатні для конкретного макета або змістовно неузгоджені з текстом зображення [26].

Ще один важливий аспект – редакторський перегляд ескізів. На цьому етапі редактор оцінює не лише красу зображення, а його точність щодо тексту, відповідність персонажам, композиційну доречність і потенційну зручність розміщення в макеті. Якщо ескіз суперечить змісту твору, надмірно спрощує образ або зміщує акцент, редактор має аргументовано запропонувати правки. Водночас він повинен поважати художню автономію ілюстратора, адже надмірна регламентація може зруйнувати творчу енергію візуального рішення. Тут важлива не авторитарність, а професійний діалог [32, с. 288].

Особливу роль відіграють соціальні й етичні аспекти ілюстрування. Редактор має перевірити, чи не містить зображення небажаних стереотипів, культурних неточностей, анахронізмів, невинуватаної жорстокості або

елементів, неприйнятних для визначеної вікової аудиторії. У дитячих і підліткових виданнях це питання стає особливо важливим, адже ілюстрація впливає на формування уявлень про світ, поведінкові моделі, емоції й соціальні ролі. Тому редактор повинен оцінювати візуальний матеріал не лише естетично, а й відповідально, з урахуванням культурного контексту й читацької чутливості [17, с. 153].

Ще одним напрямом роботи є перевірка авторських прав і джерел походження ілюстративного матеріалу. Якщо використовуються оригінальні ілюстрації, необхідно узгодити умови передачі прав, формат використання, можливість подальшого застосування зображень у рекламі, електронній версії або сувенірній продукції. Якщо залучаються фотографії, архівні матеріали, репродукції чи сторонні графічні елементи, редактор має переконатися в законності їхнього використання. Недбалість у цьому питанні може спричинити не лише юридичні труднощі, а й репутаційні втрати для видавництва [35].

У межах підготовки ілюстрацій до друку редактор взаємодіє з дизайнером, верстальником і технічним редактором. Він має стежити, щоб ілюстрації були правильно розміщені у структурі видання, не розривали логіку тексту, не перекривали важливі елементи верстки й не створювали зайвого візуального шуму. Важливо, щоб кожна ілюстрація мала своє виправдане місце: перед початком розділу, після відповідного епізоду, на окремому розвороті або в межах декоративного оформлення сторінки. Невдале розміщення може зменшити емоційний ефект або навіть порушити сприйняття сюжетної послідовності [38, с. 248].

Додатковий аспект редакторської роботи – підготовка підписів, коментарів і супровідних текстів до ілюстрацій. У деяких літературно-художніх виданнях ілюстрації не потребують пояснень, бо їхній зміст зрозумілий із контексту. В інших випадках підпис може виконувати важливу навігаційну або інтерпретативну функцію, особливо якщо йдеться про історичні, міфологічні, фантастичні чи біографічні матеріали. Редактор має

забезпечити, щоб підписи були точними, стилістично узгодженими з основним текстом, лаконічними й не руйнували художньої атмосфери видання [35].

У межах книжкових проєктів доцільно організувати поетапне погодження ілюстрацій. Спочатку затверджується загальна стилістика, потім – ескізи, після цього – кольорові варіанти, фінальні зображення й уже згодом їхнє розміщення в макеті. Такий порядок допомагає уникнути ситуацій, коли повністю завершену ілюстрацію доводиться радикально переробляти через невідповідність формату або змісту. Редактор у цьому процесі виконує роль координатора, який тримає під контролем і художню концепцію, і виробничу дисципліну [26].

Важливим етапом стає технічна перевірка ілюстрацій – роздільної здатності, колірної моделі, формату файлу, відповідності розміру, наявності запасів на обріз, коректності кольоропередачі. Хоча ці питання часто належать до компетенції дизайнера або препрес-фахівця, редактор повинен розуміти їхню значущість, бо технічна помилка може зіпсувати навіть найвдаліше художнє рішення. Нечітке зображення, спотворені кольори, обрізані деталі або невідповідність формату здатні знизити якість усього видання [25; 31].

Важливо забезпечити інформаційну цілісність ілюстративного матеріалу. Усі зображення мають бути узгоджені між собою за стилем, масштабом, кольоровою логікою й функцією. Якщо в одному виданні поєднуються різні техніки, редактор має стежити, щоб це виглядало як усвідомлений художній прийом, а не як випадковий набір зображень. Особливо це стосується видань, де ілюстрації створюють окрему візуальну лінію: портрети персонажів, карти, декоративні вставки, символічні знаки або розділові заставки [5, с. 31].

На завершальному етапі редактор здійснює контроль готового макета. Він перевіряє, чи всі ілюстрації розміщені у правильних місцях, чи не порушено їхню послідовність, чи відповідають підписи змісту, чи немає

дублювань або пропущених зображень. Після цього оцінюється загальне враження від розворотів: чи не перевантажені сторінки, чи не губиться текст, чи працює ритм чергування зображень і словесного матеріалу. Такий контроль дозволяє побачити видання не фрагментарно, а як завершену книжкову структуру [24; 38, с. 251].

Загалом робота редактора над підготовкою ілюстрацій до літературно-художнього видання має спиратися на синергію тексту, образу й видавничої організації. Ілюстрації готуються не лише як візуальний супровід, а як важлива частина художнього змісту, що втілює атмосферу твору в матеріальній формі. У центрі всіх редакторських дій – прагнення забезпечити гармонію між авторським задумом, художньою інтерпретацією, технічною якістю і читацьким сприйняттям. Завдяки такому підходу літературно-художнє видання сприймається як цілісний мистецький об'єкт, який хочеться не просто прочитати, а пережити через слово, зорове враження й емоційний резонанс.

### **Висновки до розділу 3**

У розділі зосереджено увагу на особливостях роботи редактора над ілюстративним наповненням літературно-художніх видань та на значенні візуального компонента у формуванні цілісного читацького сприйняття книги. Проведений аналіз продемонстрував, що ілюстрація в сучасному літературно-художньому виданні виконує не лише декоративну функцію, а постає важливим елементом художньої структури, який взаємодіє з текстом, поглиблює його емоційний і символічний зміст та впливає на загальну естетику видання. Особливу увагу приділено класифікації ілюстрацій, їхнім сюжетним, декоративним, символічним і структурним функціям, а також ролі в організації візуального ритму книги.

У процесі дослідження визначено, що ефективне ілюстративне наповнення формується через гармонійне поєднання тексту, композиції, кольорової системи, типографіки та художнього стилю. Встановлено, що редактор у цьому процесі виконує координувальну й концептуальну

функцію: саме він забезпечує відповідність ілюстрацій авторському задуму, жанровій специфіці твору та очікуванням цільової аудиторії. Робота редактора охоплює аналіз тексту, формування технічного завдання для художника, перевірку ескізів, узгодження стилістики, контроль розміщення ілюстрацій у макеті, а також технічну перевірку готових матеріалів перед друком.

Важливим аспектом стало обґрунтування того, що редакторська робота з ілюстраціями не обмежується лише технічним контролем. Редактор виступає посередником між автором, художником, дизайнером і видавництвом, забезпечуючи цілісність художньої концепції видання. Саме завдяки такій взаємодії ілюстрації перестають бути випадковими вставками та перетворюються на органічну частину книжкового простору, яка підсилює атмосферу твору, структурує матеріал і створює емоційний зв'язок із читачем. Особливого значення набувають питання стилістичної єдності, кольорової гармонії, композиційного балансу між текстом і зображенням, а також відповідності ілюстративного ряду культурному та віковому контексту.

Отже, у третьому розділі обґрунтовано, що робота редактора над ілюстративним наповненням літературно-художніх видань потребує комплексного підходу, у якому художня концепція, технічна підготовка та організація видавничого процесу утворюють єдину систему. Успішне ілюстрування книги забезпечується синергією редакторського бачення, професійної роботи художника та сучасних видавничих технологій. Саме така взаємодія дозволяє створювати літературно-художні видання, у яких текст, образ і форма функціонують як цілісний мистецький об'єкт із високим естетичним, комунікативним і культурним потенціалом.

## РОЗДІЛ 4

### ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОЄКТУ

#### **4.1. Концепція видання книги про персонажів фільму «Гра престолів»**

Сучасне літературно-художнє видання дедалі частіше виходить за межі традиційної книжкової форми та перетворюється на багатокomпонентний мистецький продукт, у якому текст, ілюстрація, типографіка, композиція й матеріальна структура книги функціонують як єдина система візуально-емоційного впливу. Особливо помітною ця тенденція є у виданнях, пов'язаних із популярною культурою, де читач очікує не лише інформаційного наповнення, а й глибокого естетичного занурення у світ твору. Саме тому концепція книги про персонажів серіалу «Гра престолів» ґрунтується на принципі синтезу художнього тексту, візуального дизайну та емоційної атмосфери фентезійного всесвіту, створеного Джорджем Мартіном і візуально інтерпретованого телевізійною адаптацією HBO.

Основою концепції видання стало прагнення створити не енциклопедичний довідник і не фанатський каталог персонажів, а художньо оформлену книгу-альбом, у якій образи героїв функціонують як елементи єдиної естетичної системи. Такий підхід дозволяє розглядати книгу не лише як носій текстової інформації, а як окремий артоб'єкт, здатний викликати у читача емоційний відгук через поєднання слова, графіки, кольору та композиції. Концептуально видання орієнтоване на аудиторію молодих дорослих читачів, прихильників фентезійної культури, колекціонерів і поціновувачів книжкового дизайну, для яких важливою є не лише змістова, а й матеріально-візуальна цінність книги.

При створенні концепції особливу увагу приділено структурній логіці подачі матеріалу. Видання побудоване за принципом тематичного групування персонажів відповідно до великих домів Вестеросу – Старків,

Ланністерів, Баратеонів, Таргарієнів та інших значних родин у світобудові. Така структура забезпечує не лише сюжетну впорядкованість, а й композиційну цілісність книги, оскільки кожен розділ має власну кольорову систему, декоративні мотиви та типографічні особливості. Для дому Старків домінують холодні синьо-сірі відтінки, асоціативно пов'язані з Північчю, стриманістю та суворістю; для Ланністерів використано глибокі червоно-золоті кольори, що символізують владу, багатство й амбіційність; для Баратеонів – темні золотисто-чорні поєднання, які підкреслюють войовничість і політичну силу династії. Така кольорова система виконує не лише декоративну, а й навігаційну функцію, допомагаючи читачеві інтуїтивно орієнтуватися у структурі книги.

Типографічна концепція видання базується на поєднанні сучасної читабельності та стилізації під середньовічну естетику. Основний текст подається звичайним, читабельним шрифтом із м'якою пластиною літер, що забезпечує комфортне тривале читання, тоді як заголовки, назви домів і декоративні елементи оформлено стилізованими гарнітурами. При цьому важливо було уникнути надмірної декоративності, яка могла б перевантажити сторінку й ускладнити сприйняття. Саме баланс між атмосферністю та функціональністю став одним із ключових принципів розробки макета.

Композиційне рішення сторінок ґрунтується на чергуванні текстових і візуальних акцентів. Великі портретні ілюстрації персонажів поєднуються з біографічними нарисами, цитатами, короткими аналітичними характеристиками та декоративними елементами, які підтримують загальну стилістику світу «Гри престолів». Ілюстрації не дублюють текст буквально, а працюють як окрема емоційна площина. Через освітлення, кольорову гаму, деталі костюмів і композиційні акценти вони передають психологічний стан персонажа, його внутрішню драматургію та символічне значення у структурі сюжету.

Важливою складовою концепції стало використання декоративної графіки. У книзі передбачено орнаментальні заставки, символіку домів та додаткові естетичні рамки оформленні в кольорах кожної родини. Такі рішення створюють ефект занурення у вигаданий світ і водночас підкреслюють колекційний характер видання. Особливу роль відіграє форзац, оформлений з символікою домів та цитати різних персонажів, які для фанатів стали культовими.

Матеріальна конструкція книги також підпорядкована загальній художній ідеї. Передбачено м'яку обкладинку з вибіркоvim лакуванням. Для внутрішнього блока доцільно використати щільний крейдований папір, здатний якісно передавати кольорові ілюстрації та фактурність графічних елементів. Тактильність у цьому проєкті має не менше значення, ніж візуальна складова, оскільки сучасний читач дедалі частіше сприймає друковану книгу як предмет емоційного й матеріального досвіду.

Концепція видання передбачає також створення цілісної системи візуальної ідентичності поза межами книжкового блока. Обкладинка, закладки, постери, рекламні матеріали, електронні банери та мерч-продукція мають бути виконані в єдиній стилістиці, щоб формувати впізнаваний образ проєкту. У сучасному видавничому середовищі книга вже не існує ізольовано: вона функціонує як частина ширшого медійного простору, де дизайн виконує роль ключового комунікативного інструмента.

Водночас під час розробки концепції враховано проблему перенасичення ринку фентезійними виданнями. Саме тому важливим стало не механічне копіювання естетики серіалу, а створення авторської інтерпретації його художнього світу. Видання не прагне бути сувенірною копією екранізації; навпаки, воно намагається поєднати атмосферу оригінального твору з сучасними принципами книжкового дизайну, зберігаючи баланс між популярною культурою та художньою самостійністю.

Таким чином, концепція книги про персонажів «Гри престолів» ґрунтується на інтеграції літературного, дизайнерського та емоційно-

візуального компонентів у межах єдиного видавничого проєкту. Видання постає не просто інформаційним продуктом, а художнім об'єктом, де текст, ілюстрація, типографіка, колір і матеріальна форма взаємодіють між собою, формуючи багаторівневий читацький досвід.

#### **4.2. Заходи з просування видання книги про персонажів фільму «Гра престолів»**

У сучасному видавничому середовищі просування книги перестає бути другорядним етапом після завершення виробничого процесу. Маркетингова стратегія дедалі частіше формується паралельно зі створенням концепції видання, оскільки саме від рівня візуальної комунікації, позиціонування та взаємодії з аудиторією залежить подальше функціонування книги на ринку. Для літературно-художнього видання, присвяченого персонажам «Гри престолів», просування має спиратися не лише на популярність франшизи, а й на художню цінність самого проєкту, його дизайнерську унікальність та колекційну привабливість.

Одним із головних напрямів промоції є створення сильної візуальної ідентичності видання. Усі рекламні матеріали – від постерів і банерів до оформлення соціальних мереж – мають підтримувати єдину стилістику книги. Це передбачає використання однакової кольорової палітри, типографіки, декоративних елементів та образної системи. Візуальна впізнаваність є надзвичайно важливою в умовах цифрового інформаційного середовища, де читач часто приймає рішення про зацікавлення книгою протягом кількох секунд.

Особливу роль у просуванні такого видання відіграють соціальні мережі. Instagram, TikTok, Pinterest та Facebook дозволяють створити ефект візуальної присутності книги ще до її офіційного виходу. У межах рекламної кампанії доцільно використовувати серію тематичних публікацій: фрагменти ілюстрацій, процес створення персонажів, короткі відео з анімацією

елементів обкладинки, демонстрацію форзаців, текстур паперу й декоративних деталей. Такий підхід формує відчуття ексклюзивності та залучає аудиторію до процесу створення книги. Ефективним інструментом просування може стати створення буктрейлера. На відміну від традиційної реклами, буктрейлер працює як короткий атмосферний відеопродукт, який поєднує музику, анімацію, цитати й візуальні образи персонажів. Для книги про «Гру престолів» важливо створити не інформативний ролик, а емоційний візуальний досвід, який передаватиме драматизм, масштабність і фентезійну атмосферу світу Вестеросу. Саме емоційне занурення здатне стимулювати інтерес потенційної аудиторії.

Окремим напрямом промоції є участь у книжкових фестивалях, тематичних виставках і фанатських заходах. Видання такого типу має високий потенціал для презентації в межах культурних подій, присвячених фантастиці, книжковому дизайну або попкультурі. Участь у фестивалях дозволяє не лише презентувати книгу, а й формувати навколо неї спільноту зацікавлених читачів. Особливо ефективними можуть бути інтерактивні презентації з демонстрацією оригінальних ілюстрацій, макетів сторінок, процесу створення дизайну та окремих елементів мерчу.

Важливою складовою стратегії просування є співпраця з книжковими блогерами, ілюстраторами та контент-мейкерами, які працюють у сфері фентезійної культури. У сучасному медіапросторі рекомендація блогера нерідко має більший вплив на читацький вибір, ніж традиційна реклама. Огляди книги, відеорозпакування, естетичні фотосесії та тематичні добірки допомагають створити ефект присутності видання у цифровій культурі читання.

Для підсилення колекційної цінності доцільно використати обмежені спеціальні видання. Наприклад, окремий наклад може містити ексклюзивні листівки з персонажами, закладки, постери або стилізовані карти Вестеросу. Такі додаткові елементи перетворюють книгу на предмет колекціонування й водночас стимулюють попередні замовлення. У видавничій практиці

останніх років саме спеціальні комплектації дедалі частіше стають способом підвищення інтересу до друкованих видань.

Суттєве значення має й оформлення електронної презентації книги в онлайн-магазинах. Оскільки значна частина аудиторії знайомиться з виданням саме через цифрові каталоги, необхідно забезпечити якісну візуалізацію: 3D-моделі книги, анімовані перегортання сторінок, демонстрацію фактури обкладинки та фрагментів ілюстрацій. У цифровому просторі книга повинна виглядати привабливо навіть у форматі екранного зображення.

Просування такого видання доцільно будувати також на принципі емоційної комунікації. Читач має відчувати, що книга пропонує не просто інформацію про персонажів, а можливість повернутися до улюбленого художнього світу через нову естетичну форму. Саме атмосфера, ностальгія, візуальна драматургія та відчуття причетності до великого фентезійного наративу стають головними емоційними маркерами рекламної кампанії.

Таким чином, просування книги про персонажів «Гри престолів» повинно ґрунтуватися на комплексній стратегії, яка поєднує цифровий маркетинг, візуальну айдентику, фестивальну презентацію, співпрацю з блогерами та створення додаткової колекційної вартості видання. Успішна промокампанія в цьому випадку залежить не лише від популярності франшизи, а передусім від здатності видавничого проєкту сформувати навколо себе цілісний художній і емоційний простір.

#### **Висновки до розділу 4**

У четвертому розділі обґрунтовано концепцію літературно-художнього видання про персонажів «Гри престолів» та визначено основні напрями його просування в сучасному видавничому просторі. Проведений аналіз дозволив встановити, що створення проєкту потребує комплексного підходу, у якому художнє оформлення, редакторська концепція, типографічні рішення та маркетингова стратегія функціонують як взаємопов'язані складові єдиної естетичної системи.

У процесі розробки концепції визначено, що така книга має сприйматися не як звичайний інформаційний довідник, а як художньо оформлений мистецький об'єкт. Структура видання, побудована навколо великих домів Вестеросу, забезпечує композиційну цілісність і дозволяє використовувати окремі кольорові та декоративні рішення для створення індивідуальної атмосфери кожного тематичного блоку. Встановлено, що поєднання текстового матеріалу з портретними ілюстраціями, декоративною графікою, картами й стилізованими елементами сприяє глибшому емоційному зануренню читача у художній світ твору. Особливу увагу приділено матеріальній і візуальній складовій книги. З'ясовано, що сучасне літературно-художнє видання дедалі більше орієнтується на принципи колекційності, тактильності та естетичної винятковості. Саме тому в межах проєкту передбачено використання твердої палітурки, декоративного тиснення, щільного паперу та цілісної системи типографічного оформлення, які підсилюють художню цінність книги й формують її предметну привабливість. У межах аналізу заходів із просування встановлено, що ефективна маркетингова стратегія сучасного книжкового проєкту неможлива без активної візуальної комунікації в цифровому середовищі. Соціальні мережі, буктрейлери, співпраця з книжковими блогерами, фестивальні презентації та створення мерч-продукції дозволяють перетворити видання на багатокomпонентний культурний продукт, який функціонує не лише у видавничому, а й у ширшому медійному просторі.

Отже, у четвертому розділі доведено, що успішне створення й просування літературно-художнього видання про персонажів «Гри престолів» базується на синергії художнього задуму, редакторської координації, дизайнерської цілісності та сучасних маркетингових практик. Видання такого типу постає не лише носієм тексту й зображення, а повноцінним культурним артефактом, у якому поєднуються література, мистецтво, дизайн і емоційний читацький досвід.

## ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило комплексно осмислити специфіку роботи редактора над втіленням концепції літературно-художнього видання в умовах сучасного розвитку видавничої галузі. Аналіз теоретичних джерел, сучасних видавничих практик та особливостей створення книги про персонажів «Гри престолів» засвідчив, що літературно-художнє видання сьогодні функціонує не лише як носій текстової інформації, а як складний багаторівневий культурний продукт, у якому поєднуються літературний зміст, графічна концепція, поліграфічна реалізація, маркетингова стратегія та емоційно-візуальний досвід читача. У зв'язку з цим значно трансформується і сама роль редактора, який дедалі більше виступає не лише фахівцем із текстового опрацювання, а координатором усіх етапів створення видання – від формування загальної концепції до взаємодії з дизайнером, ілюстратором, маркетинговою командою та друкарнею.

У процесі виконання першого завдання, яке полягало в аналізі теоретичних засад оформлення літературно-художніх видань, було встановлено, що сучасне книжкове оформлення має міждисциплінарний характер і перебуває на перетині видавничої справи, графічного дизайну, типографіки, мистецтвознавства та маркетингових комунікацій. Літературно-художнє видання не можна розглядати виключно як поліграфічний продукт або текстову одиницю, адже його художнє оформлення безпосередньо впливає на інтерпретацію змісту, темп читання, емоційне сприйняття твору та формування читацьких асоціацій. Доведено, що видавнича архітектоніка виконує не лише організаційну, а й смислотворчу функцію, оскільки через систему шрифтів, композицію сторінки, колірну палітру, структуру рубрикації та візуальні акценти формується цілісна атмосфера книги. Аналіз наукових підходів також підтвердив, що ефективне оформлення літературно-художнього видання базується на гармонійному поєднанні функціональності, художньої виразності та ринкової доцільності. Саме тому сучасний редактор

повинен володіти не лише мовною компетентністю, а й розумінням принципів візуальної комунікації, психології сприйняття та основ книжкового дизайну.

У межах другого завдання було охарактеризовано структуру та основні елементи оформлення літературно-художніх видань. У результаті дослідження з'ясовано, що кожен компонент книги – титульний аркуш, форзац, обкладинка, шрифтове оформлення, система рубрикації, ілюстративний ряд, колонтитули, палітурка, папір та декоративні елементи – виконує не лише технічну або декоративну функцію, а бере участь у створенні художньої цілісності видання. Особливо важливим виявилось усвідомлення того, що структура книги формує своєрідний «маршрут читання», тобто визначає, як читач взаємодіє з текстом і візуальним матеріалом. Встановлено, що саме комплексна взаємодія всіх елементів оформлення забезпечує єдність змісту та форми, а порушення цієї цілісності може негативно впливати на читацьке сприйняття навіть за умови високої якості текстового матеріалу. Крім того, дослідження підтвердило, що сучасна структура літературно-художнього видання дедалі більше орієнтується на створення емоційного й тактильного досвіду читача, тому важливого значення набувають вибір матеріалів, поліграфічних технологій та особливостей фізичного конструювання книги.

Під час виконання третього завдання було визначено сучасні підходи до створення літературно-художніх видань. Аналіз сучасної української та зарубіжної видавничої практики засвідчив, що нині спостерігається тенденція до переосмислення друкованої книги як естетичного об'єкта, здатного конкурувати з цифровими медіа саме завдяки своїй матеріальності, візуальній виразності та колекційній цінності. Встановлено, що сучасні підходи до книжкового дизайну базуються на поєднанні мінімалістичних композиційних рішень, виразної типографіки, авторської ілюстрації та інноваційних поліграфічних технологій. Значну роль у розвитку сучасного оформлення відіграють також культурні та суспільні процеси, зокрема

посилення уваги до національної ідентичності, локальних візуальних кодів і потреби у створенні впізнаваного українського книжкового продукту. Доведено, що сучасні видавництва дедалі активніше використовують серійний дизайн, інтеграцію друкованого та цифрового контенту, додаткові матеріали й мерчандайзинг як частину загальної концепції видання. Усе це свідчить про те, що сучасна книга функціонує вже не ізольовано, а як складова ширшого культурного й медійного простору.

У процесі дослідження особливостей редакторського опрацювання текстового та ілюстративного наповнення книги було встановлено, що редакторська діяльність у літературно-художньому виданні має комплексний характер і передбачає постійне узгодження текстового й візуального компонентів. Виявлено, що редактор працює не лише над мовною якістю тексту, а й над ритмом читання, композицією матеріалу, послідовністю подачі інформації та взаємодією слова із зображенням. Особливого значення набуває аналіз функцій ілюстрацій, адже вони можуть бути сюжетними, декоративними або символічними, а отже – безпосередньо впливати на інтерпретацію художнього твору. У роботі доведено, що сучасна ілюстрація є повноцінним елементом наративу, а не другорядним оформлювальним засобом. Саме тому редактор повинен оцінювати ілюстративний матеріал з погляду його смислової доречності, стилістичної відповідності тексту, композиційної цілісності та технічної придатності до друку. Водночас дослідження показало, що важливою складовою редакторської роботи є структурування матеріалу, підготовка технічних завдань для дизайнерів та ілюстраторів, контроль відповідності зображень поліграфічним вимогам і забезпечення єдності художньої концепції видання.

Окрему увагу в роботі було приділено аналізу специфіки взаємодії редактора з автором та дизайнером. У результаті дослідження з'ясовано, що сучасний редактор виконує роль координатора творчої комунікації, оскільки саме він забезпечує баланс між авторським задумом, дизайнерською інтерпретацією та видавничими вимогами. Встановлено, що ефективна

взаємодія між учасниками видавничого процесу можлива лише за умови постійного професійного діалогу, чіткого формулювання концепції видання та взаємного розуміння художніх і технічних завдань. Практика сучасного книговидання демонструє, що дизайнер дедалі частіше стає співавтором візуального образу книги, а редактор повинен не лише контролювати процес, а й брати участь у формуванні творчих рішень. Особливо це важливо у виданнях, пов'язаних із популярною культурою та фентезійними всесвітами, де читачі мають сформовані очікування щодо стилістики, атмосфери й візуальної мови книги. У такому випадку редакторська помилка може порушити цілісність читацького сприйняття, тоді як вдала взаємодія редактора, автора й дизайнера здатна значно підсилити емоційний вплив видання.

У межах практичної частини дослідження було розроблено концепцію видання книги про персонажів «Гри престолів». У процесі створення концепції враховано жанрову специфіку фентезійного світу, особливості цільової аудиторії, сучасні тенденції книжкового дизайну та принципи візуальної айдентики. Запропонована концепція передбачає поєднання текстового матеріалу з атмосферним ілюстративним рядом, використання стилістично узгодженої кольорової палітри, виразної типографіки та елементів, які підсилюють відчуття занурення у художній світ твору. Доведено, що подібне видання повинно функціонувати не лише як інформаційний продукт, а як емоційний і візуальний досвід для читача. Саме тому концепція книги орієнтована на створення цілісної художньої системи, де всі елементи – від обкладинки до внутрішньої верстки – працюють на формування впізнаваного образу видання.

У процесі обґрунтування основних заходів із просування проєкту у сучасному видавничому просторі було встановлено, що успішність літературно-художнього видання сьогодні значною мірою залежить не лише від якості тексту чи оформлення, а й від правильно побудованої маркетингової стратегії. Аналіз сучасного книжкового ринку показав, що

ефективне просування книги потребує інтеграції традиційних та цифрових каналів комунікації, активного використання соціальних мереж, візуального контенту, співпраці з книжковими блогерами, тематичних презентацій, фестивалів та інтерактивних форматів взаємодії з аудиторією. Особливо важливим це є для видань, пов'язаних із популярними медійними франшизами, де потенційний читач очікує не лише текстового продукту, а цілісного культурного досвіду. У результаті дослідження доведено, що сучасне просування книги повинно ґрунтуватися на формуванні емоційної прив'язаності читача до видання, його візуальної айдентики та атмосфери. Саме тому маркетингова стратегія має бути інтегрованою частиною загальної редакторської концепції, а не окремим завершальним етапом видавничого процесу.

Отже, проведені дослідження підтвердили, що робота редактора над втіленням концепції літературно-художнього видання є складним багаторівневим процесом, який поєднує аналітичну, організаційну, художню та комунікаційну діяльність. Сучасний редактор виступає не лише фахівцем із тексту, а повноцінним учасником формування культурного продукту, здатного впливати на читацьке сприйняття через синтез слова, образу та матеріальної форми книги. Саме тому літературно-художнє видання сьогодні варто розглядати як цілісний мистецький об'єкт, у якому редакторська робота визначає не тільки якість тексту, а й ефективність усієї системи взаємодії між змістом, дизайном і читачем.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ДСТУ 3017:2015. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять. Київ, 2016. 38 с.
2. ДСТУ 3008-95. Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення. URL: [https://mivt.nmu.org.ua/diplom/dstu\\_3008-95.pdf](https://mivt.nmu.org.ua/diplom/dstu_3008-95.pdf) (дата звернення: 01.05.2026).
3. ДСТУ EN ISO 9706:2008 Інформація та документація. Папір для документів. Вимоги до довговічності (EN ISO 9706:1998, IDT). URL: [https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id\\_doc=29129](https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=29129) (дата звернення: 01.05.2026).
4. ДСТУ 1.5:2015. Національна стандартизація. Правила розроблення, викладання та оформлення національних нормативних документів. URL: [https://udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/03/DSTY\\_1\\_5\\_2015.pdf](https://udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/03/DSTY_1_5_2015.pdf) (дата звернення: 01.05.2026).
5. 7 трендів оформлення книжок. Litosvita. 2023. URL: <https://litosvita.com/trends-in-covers/> (дата звернення: 01.05.2026).
6. Видавництво А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА. URL: [https://store.ababahalamaha.com.ua/?srsltid=AfmBOoqFH1JOltGmgxOJltC7AqOTNKy6gKOWJIWFT2\\_dfcCi5dy9qiW](https://store.ababahalamaha.com.ua/?srsltid=AfmBOoqFH1JOltGmgxOJltC7AqOTNKy6gKOWJIWFT2_dfcCi5dy9qiW) (дата звернення: 01.05.2026).
7. Видавнича справа і технічне редагування [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт для здобувачів вищої освіти спеціальності 186 «Видавництво та поліграфія» освітньої програми «Технології електронних мультимедійних видань» першого (бакалаврського) рівня / уклад. Т. Ю. Андрющенко. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2025. 116 с.
8. Гурик Н. Ю. Структура книги (обкладинка, форзац, лясе...). 2019. Освітній проєкт «На укрок». URL: <https://naurok.com.ua/struktura-knigi-obkladinka-forzac-lyase-131546.html> (дата звернення: 01.05.2026).

9. Дмитренко К. Я. Книжкові ілюстрації як вияв фірмового стилю видавництва : кваліфікаційна робота бакалавра спеціальності 061 «Журналістика». Наук. керівник І. Ф. Горбенко. Запоріжжя : ЗНУ, 2023. 50 с.

10. Дурняк Б. В. Стандарти в поліграфії та видавничій справі [Текст] : довідник. Львів : Вид-во Укр. акад. друкарства, 2011. 320 с. URL: [https://document.kdu.edu.ua/info\\_zab/061\\_143.pdf](https://document.kdu.edu.ua/info_zab/061_143.pdf) (дата звернення: 01.05.2026).

11. Зайцева В.І., Буйгашева А.Б. Український дизайн книги: шляхи формування і розвитку. Culture and arts in the context of cultural heritage. Klironomy. 2021. № 3 (3). С. 108-119.

12. Конструкція книг. Лекція 4. URL: [https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib\\_upload/%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9/page7.html](https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9/page7.html) (дата звернення: 01.05.2026)

13. Мулкохайнен В. А. Дизайн книги у контексті української проєктної культури 1950-х – 2020-х років : дис. ... д-ра мистецтвознавства : 17.00.07 Дизайн : захист 30.08.2024; КНУТД. Київ, 2024. 579 с.

14. Презентуємо переможців Конкурсу «Найкращий книжковий дизайн – 2024». XXI міжнародний фестиваль Книжковий арсенал. 2024. URL: <https://book.artarsenal.in.ua/category/nkd/> (дата звернення: 01.05.2026).

15. Пушкар О. І. Ілюстрування : навчальний посібник для студентів напряму підготовки 6.051501 «Видавничо-поліграфічна справа». Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 128 с.

16. Чирва О. Ч. Історія та теорія графічного мистецтва : конспект лекцій для здобувачів денної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. 128 с.

17. Шульська Н., Манюхіна А. Ілюстративна культура сучасної дитячої книги: видавничі норми й читацькі вимоги. Соціальні комунікації. 2016. С. 152-154.

18. Як створити книгу з ілюстраціями. URL: <https://isbn.com.ua/stvoryty-knyhu-z-ilyustratsiyamy/>. (дата звернення: 01.05.2026).
19. Augustyn K. The Global Book Publishing Market as an Interdisciplinary Research Field. *Zagadnienia Informacji Naukowej*. 2020. Pp. 122-146.
20. Book Illustration Styles and Techniques. IngramSpark. 2021. URL: <https://www.ingramspark.com/blog/book-illustration-styles> (дата звернення: 01.05.2026).
21. Büyükpehlivan G. A. The Importance and Use of Typography in Print and Digital Design. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*. 2024. № 48. Pp. 2406-2426.
22. Collett G. Designing book running heads. 2024. URL: <https://www.bookdesignmadesimple.com/designing-book-running-heads/> (дата звернення: 01.05.2026).
23. Colophon. URL: <https://graphicdesignthoughts.blog/resources/typographic/colophon/> (дата звернення: 01.05.2026).
24. Essentials of print design. URL: <https://www.adobe.com/ua/learn/indesign/web/fundamentals-print-design> (дата звернення: 01.05.2026).
25. Everything you need to know about image resolution. URL: <https://www.adobe.com/uk/creativecloud/photography/discover/image-resolution.html> (дата звернення: 01.05.2026).
26. Explained. 19 FAQs on Artwork Approval Processes - Artwork Flow. 2021. URL: <https://www.artworkflowhq.com/resources/artwork-approval-process-questions-answered> (дата звернення: 01.05.2026).
27. Ferreira K. Types of illustrations for children's books. 2020. URL: <https://getyourbookillustrations.com/types-of-illustrations-for-childrens-books/> (дата звернення: 01.05.2026).
28. Goh C. H. Acceptance Research on The Adaptation of Target Audience Personas in Graphic Design. *Advances in Social Sciences Research Journal*. 2020. № 7 (12). Pp. 100-109.

29. Graphic technology – Process control for the production of half-tone colour separations, proof and production prints. URL: <https://www.iso.org/standard/63032.html> (дата звернення: 01.05.2026).

30. Hladíková H. Children's Book Illustrations: Visual Language of Picture Books. CRIS - Bulletin of the Centre for Research and Interdisciplinary Study. 2014.

№ (1). URL: [https://www.researchgate.net/publication/273967853\\_Children's\\_Book\\_Illustrations\\_Visual\\_Language\\_of\\_Picture\\_Books](https://www.researchgate.net/publication/273967853_Children's_Book_Illustrations_Visual_Language_of_Picture_Books) (дата звернення: 01.05.2026).

31. ICC Frequently asked questions. URL: <https://www.color.org/faqs.xalter> (дата звернення: 01.05.2026).

32. Igudia O. E., Akangbe A. The Act and Art of Editing: Exploration of the Functions and Responsibilities of Book Editors in the Electronic Age. European Modern Studies Journal. 2023. № 7 (1). Pp. 284-295.

33. Indd Best Practices for Placing High Res Images Destined for Print. 2015. URL: <https://creativepro.com/topic/indd-best-practices-for-placing-high-res-images-destined-for-print/> (дата звернення: 01.05.2026).

34. International Book Arsenal Festival. XXI міжнародний фестиваль Книжковий арсенал. URL: <https://book.artarsenal.in.ua/en/about-us/festival-history/>

35. Manuscript Preparation, Copyediting, and Proofreading. URL: <https://www.chicagomanualofstyle.org/qanda/data/faq/topics/ManuscriptPreparation/faq0224.html> (дата звернення: 01.05.2026).

36. Meyer I. Types of Illustration – Functions and Styles of Visual Depiction. 2023. URL: <https://artincontext.org/types-of-illustration/> (дата звернення: 01.05.2026).

37. Molotkina V., Molotkina Y. Book publishing in Ukraine in the context of the Russian-Ukrainian war (2014-2024): Main development trends. Society Document Communication. 2024. № 9 (2). Pp. 8-19.

38. Nuriman H. et al. Book Design and Layout Design Process. CODH. 2022. № 712. Pp. 245–261.

39. The Anatomy of a Book (Layout) – Book Design 101. URL: <https://martadec.eu/book-layout/> (дата звернення: 01.05.2026).

40. Vivat. URL: <https://vivat.com.ua/> (дата звернення: 01.05.2026).

41. Zubko N. et al. Material, Constructive and Communicative Components in the Design of Modern Printed Publications in Ukraine. 2023. URL: [https://ceur-  
ws.org/Vol-3608/paper18.pdf](https://ceur-<br/>ws.org/Vol-3608/paper18.pdf) (дата звернення: 01.05.2026).